Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat | פרייז 20 גראשען | היינט 8 זייטען

נייעס פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 260/1255 | Łódź, Poniedziałek 14 listopada 1927 | פינפטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, יט מרחשון תרפ"ח | Nr. 260/1255

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 71-24.

Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

נאך עטליכע טעג! אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג איז די אויסשטעלונג פערלענגערט געווארען אויף

א ויסשטעלונג פון היסטארישען בילד
פון רעאפאלד פיליכאווסקי

איז אפען אין לאקאל פון דער געזעלשאפט „טאז", אנדזשעיא 1, פון 11 פריה ביז 9 אווענד.
איינטריט 1 זל., פאר יוגענד 50 גר.

7-קל. ארט. טעכטער-שולע „בית-יעקב" פיראמאוויטש 2.

אכטונג!

7-קל. ארט. טעכטער-שולע „בית-יעקב" צעגעלניאנא 24.

מיר האבען די עהרע צו מעלדען, אז ס'האבען זיך שוין אנגעהויבען די למודים אין דער ניי-ערעפענטער שולע אויף פיראמאוויץ 2.

גלייכצייטיג ווערט געמעלדעט, אז ס'ווערען שוין נישט אנגענומען קיין שילערינס אין די I און V קל. ס'איז נאך דא א בעגרעניצטע צאהל פריי-פלעצער אין די II, III, IV קל, וואו ס'ווערען נאך אנגענומען שילערינס.

ס'ווערען אויך אנגענומען קינדער פון 4–6 יאהר אין דער פרעבעל-שולע פרייז 75 זל. 3 1 יאהר.

ווי אויך שילערינס פון די פאוושעכנע שולען פון 2-, 3., 4., 5., 6. און 7. קלאסען ווערען אנגענומען אויף יודישע למודים – פרייז 3 זל. מאנאטליך.

ס'ווערט אויך געעפענט אין דער שולע אויף צעגעלניאנא 24 א פרעבעל-שולע פארמיטאג פרייז 60 זל. 1/3 יאהר, נאכמיטאג פרייז 40 זל. 1/3 יאהר,

איינשרייבונגען ווערען אנגענומען טעגליך אין די קאנצ. פוןביידע שולען. דער קוראטאריום.

מיר מעלדען דער

ארבייטער-עפענטליכקייט

אין לאדז און אומעטום, אז

צוויי הינע קצבים

שמואל ראזענמאן און יאנקעל לעווקאוויטש

האבען ערקלערט – געגען די — פלייש-ארבייטער

א לאקאוט

150 ארבייטער-פאמיליעס זענען שוין געבליבען אהן ארבייט

און די דערמאהנטע קצבים בעמיהען זיך אויסצואיבען א דרוק אויף די אנדערע קצבים, אז זיי זאלען אויך צוטרעטען צום לאקאוט.

מיר פאדערן אויף אלע פליישער-ארבייטער אויף דער פראווינץ באין אופן נישט צו קומען קיין לאדז און דא קיין ארבייט נישט אנצונעהמען.

פראפעס. ארבייטער-פעראיין
פון דער פלייש-אינדוסטריע אין לאדז.

Z powodu przedwczesnego zgonu naszej niezapomnianej współpracowniczki

B. P.

SALI POTOK

wyrażamy pozostałej Rodzinie najszczersze współczucie

320 ANNA FARBER I PERSONEL.

Rodzinie POTOK z powodu przedwczesnej śmierci ich córki

B. P. SALI

wyraża swe ubolewanie

319 I. PINCZEWSKI z RODZINĄ.

א נייער שפאנענ-
דער
ראמאן
הויבט זיך
אין די טעג
צו דרוקן
אין
נייעס
פאלקסבלאט

האנדווערקער-פעראיין פון דער פוילישער רעפובליק
אפטיילונג לאדז, זאכאדניא 66.

אכטונג, פריזיער-מייסטער! מיר רופען אלע נישט-צעכאווע-מייסטערס אויף היינט, מאנטאג, דעם 14-טען נאוועמבער ה. י. 8 א זייגער אין אווענד אויף
א דרינגענדע פערזאמלונג
די פאך-קאמיסיע.
325

ת. נ. צ. ב. ה. 327

מעומק לבנו הננו משתתפים בצער הגדול וביגון העמוק על משפחת ר' אלי' קימעלפעלד וב"ב במות עליהם אשתו ואמם באביב ימיה

הענדעל לאה נ. ע.

המקום ינחם אתכם וימחה דמעכם מעל פניכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
עמנואל לעדערמאן עם אשתו הדס.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז דעם 12-טען נאוועמבער ד. י. געשטארבען אונזער טייערע טאכטער, שוועסטער, שוועגערין און טאנטע

נ. ע. מרים טישבעראוויץ

אין בליהענדען עלטער פון 21 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט, מאנטאג, דעם 14-טען נאוועמבער ד. י., 1 א זייגער מיטאג פון טהרה-הויז אויפ'ן בית-החיים, ווענען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דער פאמיליע טישבעראוויץ, צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זייער טאכטער

נ. ע. מרים טישבעראוויץ

זייט געטרייסט! סאלא נאלה, לאה ראזענפארב.

318

Dr. PRYBULSKI
זאוואדזקא 1, טעל. 25-38.
ווענערישע און האר-הויט-קראנקהייטען. מענער שוועכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל), רענטגען-שטראהלען.
נעמט אן פון 9—1 און פון 4—8 אווענד
דאמען פון 4—5 נאכם.
ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאנא 43, טעל. 32-41
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער-שוועכע קראנקהייטען. מיט היילונגס-קווארץ לאמפען (האר-אויספאל).
נעהמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד.

Dr. Med. I. WEINBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02.
אינערליכע קראנקהייטען, ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 6–7. אין דערהיים פון 3–5 נאכמ.

Dr. H. Wołkowyski
זאכאדניא 57 (צעגעלניאנא 19)
טעלעפאן 37-70
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעהמט אן פון 4—8 אין אווענד. פאר פרויען און 4 — 5 אין א ספעציעלן ווארטע-זאל.

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go maja 16, tel. 11-48
אינערליכע- און קינדער - קראנקהייטען.
נעמט-אן פון 7–8, זונטאג פון 3–4.

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערען, נאז, האלז, און לונגען-קראנקהייטען.
קאנסטאנטינאווסקא 9, טעלעפאן 27-31
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.
נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערושער 17 פון 10—11 און נ.ם. פון 3—4.

קאַמף מיט דער אפאזיציע אין רוסלאַנד

צוזאמענשטויסען און געשלעגען צווישען די אפיציעלע און אפאזיציאנעלע קאמוניסטען

מ אָ ס ק ו ו ע, 13 (ספ. טעל.) אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס עס זענען אויסגעשלאָסען געוואָרען 76 אָנגעזעהענע אָפּאָזיציאָנערען, מיטגלידער פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, האָט דער פּרעזעס פון דער פּאַרטיי אין רוסלאַנד ערקלערט פאַר די אויסלענדישע דעלעגאַטען, וועלכע ווײַלען איצט אין מאָסקווע, אַז די קאָמוניסטישע פּאַרטיי קאָן בשום אופן נישט דולדען אַזעלכע פּערזאָנען, ווי טראָצקי, זינאָוויעוו א. אַ., וועלכע האָבען זיך אָנגעשלאָסען אין די סאָציאַל־רעוואָלוציאָנערען.

ר י ג אַ, 13 (ספ. טעל.) אין צוזאַמענהאַנג מיט די ידיעות וועגען די פּראָצעסען, וואָס ווערען איצט געפיהרט אין רוסלאַנד, פאַר די לעצטע אַרויסטריטען פון דער אָפּאָזיציע, ווערט אויך פון דאָרט מיטגעטיילט, אַז דאָרטען קומען אויך פאָר געשלעגען און צוזאַמענשטויסען צווישען די אָפיציעלע קאָמוניסטען און די אָפּאָזיציאָנעלע.

דאָס רוב קומען די צוזאַמענשטויסען פאָר אין די פאַבריקס שטעט, ווי: פּערם, אופאַ, פּענזאָ א. א. הויך לענינגראַד און מאָסקווע.

די אָפּאָזיציע ווײַזט אַרויס אין פיל ערטער אַ שטאַרקע אַקטיוויטעט.

אין די בעפעהלען פון דער רעגירונג ווערט געזאָגט, אַז מ'זאָל זיך בענוצען מיט געוועהר אין פאַל פון שאַרפע אַרויסטריטען מצד דער אָפּאָזיציע.

פאַר 15 מיליאָן דאָלאַר גאָלד

קומט אן בקרוב פאַר דער „באַנק פאָלסקי"

נ י ו ־ י אָ ר ק, 13 (ספעצ. טעל.) די פּוילישע רעגירונג האָט אײַנגעקויפט גאָלד פאַר 15 מיליאָן דאָלאַר אַלס צוגאָב־רעזערוו פאַר דער „באַנק פּאָלסקי", און בקרוב וועט דאָס גאָלד געבראַכט ווערען קיין וואַרשאַ.

די פרויען־ליגע פאר פרידען און פרייהייט

אינטערווענירט געגען די שענדונגען פון די יוד. בית־עלמינס.

ב ע ר ל י ן, (יט"א) אויף דעם 8־טען צוזאַמענפאָהר פון דער דײַטשער פעדעראַציע פון דער אינטערנאַציאָנאַלער פרויען־ליגע פאַר פרידען און פרייהייט, וואָס איז די טעג אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין דואיסבורג, איז אויך געצוי אַרומגערעדט געוואָרען די אַקציע געגען אַנטיסעמיטיזם, וואָס ווערט געפיהרט דורך דער אָרגאַניזאַציע. דער צוזאַמענפאָהר האָט אײַנשטימיג בעשלאָסען איבערשיקען דעם דײַטשען יוסטיץ־מיניסטער און אינערן־מיניסטער פּראָטעסט־ווענדונגען געגען די אונאויפהערליכע שענדונגען פון יודישע בית־עולם'ס אין דײַטשלאַנד.

הנחות, פון וועלכע מ'האָט ס'קדחת —

און די אונגאַרישע אַנטיסעמיטען וואַרפט עס שוין פאַר עגמת נפש...

ב ו ד אַ פּ ע ש ט, 13 (יט"אַ טעלעגראַפיש). די לעצטע זיצונג פון אונגאַרישען מיניסטאָרען־ראַט האָט זיך בעשעפטיגט מיט דער פראַגע וועגען מאַכען פערלײַכטערונגען אין דער פראַגע פון „נומערוס קלאַוזוס" פאַר יודישע סטודענטען.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז פערלײַכטערונגען ווערען געמאַכט פאַר פאָלגענדע 4 קאַטעגאָריעס סטודענטען: א) פאַר זיהן פון רעגירונגס־בעאַמטע, ב) פאַר פּערזאָנען, וועלכע האָבען אַנטייל גענומען אַקטיוו אין דער וועלט־מלחמה אין דער אונגאַרישער אַרמעע, ג) פאַר זיהן פון פּויערים און ד) פאַר בעזונדערס פעהיגע קינדער פון בעלי־מלאכות.

ווי ס'איז צו זעהען, זענען די דאָזיגע הנחות אַבסאָלוט נישט וויכטיג פאַר די יודישע סטודענטען, צוליב דער עקאָנאָמישער סטרוקטור פון דער יודישער בעפעלקערונג. דאָס שטערט אָבער נישט די יודען־העצערישע עלעמענטען ווייטער צו פיהרען אַ העצע געגען רעפאָרמען אין „נומערוס קלאַוזוס". ס'איז אַרויסגעלאָזען געוואָרען אַ ספּעציעלער אויפרוף, אַז פערלײַכטערונגען אין „נומערוס קלאַוזוס" שטעלט אין געפאַהר די צוקונפט פון אונגאַרישען פאָלק.

צי איז אונמעגליך אַ יודישע אויסוואַנדערונג פון די מזרח־אייראָפּעאישע לענדער?

וואס זאגט וועגען דעם דער דירעקטאר פון „היאס".

ב ע ר ל י ן. (י.ט.א.) אין זײַן רעדע אויף דער דזשאָינט־קאָנפערענץ אין טשיקאַגאָ. האָט ה' דזשעמס ראָזענבערג בעריהרט די פראַגע וועגען דער יודישער עמיגראַציע אין פּוילען און האָט דערבײַ אויסגעדריקט זײַן מיינונג, אַז עס איז בשום לעכערליך צו רעדען וועגען אַ יודישער עמיגראַציע אין אַ גרויסען מאַסשטאַב. ד"ר ראָזענבערג האָט ערקלערט, אַז די איינציגע הילף, וואָס מען קאָן געבען דעם פּוילישען יודענטום איז צו העלפען די יודען זיך אײַנצואָרדנען אויפ'ן אָרט אין זייערע וואוינונגס־ערטער.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָבען מיר זיך געווענדעט צום פאָרשטעהער פון „היאַס" אין אייראָפּאַ, אין בערלין ד"ר דזשעמס בערנשטיין, כּדי צו הערען זײַן מיינונג, צי קאָן עמיגראַציע בעטראַכט ווערען אַלס אַ וויכטיגער פאַקטאָר אין דער אַלגעמיינער אויפבוי־טעטיגקייט פאַר דעם מזרח־אייראָפּעאישען יודענטום.

ד"ר בערנשטיין האָט דערויף געמאַכט פאָלגענדע ערקלערונג: „די נישט־ריכטיגע מיינונג פון ה' דזשעמס ראָזענבערג, אַז די איינציגע אמת'ע הילף פאַר'ן אייראָפּעאישען יודענטום בעשטעהט אין דעם, מען זאָל זיי ערמעגליכען זיך אײַנצואָרדנען אין די לענדער וואו זיי וואוינען איצט, — איז צום גליק, די מיינונג פון אַ מינדערהייט אין די פעראייניגטע שטאַטען און ווערט פון קיינעם נישט פערטרעטען דאָ אין אייראָפּאַ.

אויסשטעלונג פון די ציון־פּראָטאָקאָלען אויפ'ן ווינער אוניווערזיטעט.

ו י ע ן, (י. ט. א.) אויף דער טעריטאָריע פון ווינער אוניווערזיטעט ווערען נאָך אַ"ץ אויסגעשטעלט אַנטיסעמיטישע פּאַמפלעטען און אויפרייצענדע שריפטען געגען יודען און יודענטום. אין אַקאַדעמישע קרייזען — אויך אין קינסטלערישע, איז מען שטאַרק אויפגערעגט אויף דער אוניווערזיטעטס־מאַכט, וואָס ערלויבט אויסשטעלען אין די רעקלאַמע־וויטרינעס פון אַזוי־גערופענעם „דײַטשען קולטורבונד" אַזעלכע בלבולים ווי די פּראָטאָקאָלען פון די חכמי ציון".

אויך די ליבעראַלע צײַטונגען אַטאַקירען שאַרף די אוניווערזיטעטס־מאַכט און פאָדערט מען זאָל תּיכף פערבאָטען די אויסשטעלונג פון אַזאַ געמיינעם פאַלסיפיקאַט אויף אַנ'אָפיציעלען פּלאַץ פון ווינער אוניווערזיטעט.

די באַלפור־פייערונג אין שטאָקהאָלם.

ש ט אָ ק ה אָ ל ם. (יט"אַ). דער פעראיין „יודיסק אונגדאָם" (יודישע יוגענד) האָט לכבוד דעם 10־יעהריגען יובילײַ פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע אײַנגעאָרדנעט אַ גרויסע פייערונג. מיט אַ גרויסער רעדע איז אויף דער פייערונג אַרויסגעטרעטען דער רעדאַקטאָר פון דער מאָנאַטשריפט „איזראַעליטען", וועלכער האָט געשילדערט דעם וועג פון דער ציוניסטישער בעוועגונג און האָט אָנגעוויזען אויף דער היסטאָרישער בעדײַטונג פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע.

געשטאָרבען דער גראַף באָברינסקי.

פּ אַ ר י ז, 13 (ספ. טעל.) דאָ איז געשטאָרבען דער געוו. וויצע־פּאָרזיצער פון דער „גאָסודאַרסטווענע דומע" גראַף באָברינסקי.

א מיליאן בראשורען געגען קאראל'ן

ב ו ק אַ ר ע ש ט, 13 (ספ. טעל.) די רעגירונג האָט אָפּגעדרוקט אַ מיליאָן בראָשורען, וואָס ווערען פערטיילט אומזיסט אין גאַנצען לאַנד, און זענען געווענדט געגען דעם עקס - קרוין־פּרינץ קאַראָל.

ביידע פּאַרטיי־פיהרער יאָרדע און אַוואַרעסקו האָבען געשלאָסען אַ געמיינזאַמען פראָנט אין קאַמף מיט בראַטיאַנו'ס קאַבינעט.

נעכטען איז אין רומעניען אָפּגעשטעלט געוואָרען דער טעלעפאָנישער און טעלעגראַפישער פערקעהר מיט אויסלאַנד. ערשט היינט איז די קאָמוניקאַציע צוריקגעשטעלט געוואָרען.

אַ צײַטונג אויף 54 שפּראַכען

מ אָ ס ק ו ע, (י.ט.א.) דער צענטראַלער נאַציאָנאַליטעטען - פערלאַג אין מאָסקווע האָט אַרויסגעלאָזען אַ צײַטונג אין 54 שפּראַכען, דערונטער אויך אין יודיש געווידמעט דעם 10 יעהריגען יובילײַ פון דער אָקטאָבער רעוואָלוציע.

א באלפור־וואלד אין ארץ־ישראל.

ל אָ נ ד אָ ן, 13 (יט"א טעלעגראַפיש) דאָ איז פאָרגעקומען אַ גראַנדיעזער באַנקעט לכבוד לאָרד באַלפור צום 10־טען יאָהר־טאָג פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע, אויפ'ן באַנקעט זענען אָנוועזענד געווען 580 פּערזענליכקייטען. די געוועזענער־רעדנער זענען געווען לאָרד רידינג. סער הערבערט סאַמיועל, אַלפרעד מאָנד און דער אונטער־שטאַטס(סעקרעטאַר אָרנסביי־גאָר.

די רעדנער האָבען אָנגעוויזען אויף די גרויסע פערדינסטען פון לאָרד באַלפור בנוגע דעם שאַפען די יודישע נאַציאָנאַלע היים אין ארץ־ישראל, דער אונטער־שטאַטס־סעקרעטאַר האָט בעטאָנט, אַז די ענגלישע פּאַלעסטינאַ־פּאָליטיק וועט געפיהרט ווערען אין דער ריכטלייניע, וועלכע ס'האָט מיט 10 יאָהר צוריק אָנגעצייכענט דער לאָרד באַלפור און דאָס וועט ברענגען צו דעם ווידעראויפבוי פון דער יודישער היים.

לאָרד באַלפור האָט געענטפערט און געדאַנקט פאַר די סימפּאַטיע־אויסדרוקען צו זײַן פּערזאָן. ער האָט אָנגעוויזען, אַז די ארץ־ישראל־רעגירונג וועט אײַנגיכען אײַנפיהרען רעפאָרמען וועגען באָדען־שטייער לטובת די בעדערפטיגען פון דער בעפעלקערונג און פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע. די ארץ־ישראל־רעגירונג וועט אויך שטיצען די יודישע קאָלאָניזאַציע אין הסכם מיט דער דעקלאַראַציע פון 9־טען נאָוועמבער 1917. מיט געמיינזאַמע כּוחות וועט מעגליך זײַן דער צוזאָג פון ענגלישען פאָלק צו רעאַליזירען.

די רעדע פון לאָרד באַלפור איז אויפגענומען געוואָרען מיט אַ געוואַלדיגען ענטוזיאַזם.

נחום סאָקאָלאָוו האָט אָנגעוויזען אויף די גרויסע פערדינסטען פון לאָרד באַלפור, און האָט ערקלערט, אַז לכבוד לאָרד באַלפור וועט געפלאַנצט ווערען אַ באַלפור־וואַלד אויפ'ן באָדען פון נאַציאָנאַל־פאָנד.

פּראָפ. ווייצמאַן און קאָלאָנעל וועדזשוואוד האָבען געפאָדערט, אַז ס'זאָלען נאָכגעגעבען ווערען די פאָדערונגען וועגען ציוניסטישען שול־סיסטעם.

500 ציוניסטען האָבען זיך דעקלאַרירט

און זיך בעשטייערט צו 100 דאלאַר יעדערער לטובת דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

נ י ו ־ י אָ ר ק, 13 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) די מיטגלידערין פון ציוניסטישען עקזעקוטיוו און פאָרזיצערין פון דער געזעלשאַפט „הדסה" איז צוריק אָפּגעפאָהרען קיין ארץ־ישראל.

פאַר איהר אָפּפאָהרען איז פאָרגעקומען אַ פייערליכער באַנקעט.

לואי ליפּסקי האָט געהאַלטען אַ גרויסע רעדע, אין וועלכער ער האָט ערקלערט, אַז 500 ציוניסטען האָבען זיך לכבוד דער פרוי שאַליט דעקלאַרירט אַלס לעבענסלענגליכע ציוניסטען און אײַנגעצאָהלט צו 100 דאָלאַר, וועלכע וועלען פערווענדעט ווערען אויף צו דעקען דעם דעפיציט אינ'ם ביודזשעט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. עס האָט אויך גערעדט דער ראַבינער וויז.

די באַלפור־מאַניפעסטאַציע אין וואַרשאַ.

ו אַ ר ש אָ. 13 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז דאָ פאָרגעקומען די פייערליכע באַלפור־מאַניפעסטאַציע.

זייגער האַלב 12 האָט זיך די מאַניפעסטאַציע געריהרט פון נאַלעווקי 2a, וואו עס געפינט זיך דער נאַציאָנאַל־ראַט און „מכבי".

בראש פון דעם צוג איז געגאַנגען דער ציוניסטישער צ.ק. און „מזרחי".

דער צ.ק. פון „על המשמר" מיט דעפּ. גרינבוים בראש איז געגאַנגען בעזונדער. אויך זענען בעזונדער געגאַנגען די רעוויזיאָניסטען.

אין צוג, אין וועלכען עס האָבען זיך בעטייליגט אַנ'ערך 4 — 5 טויזענד מענשען, זענען געווען פערטראָטען פּאַרשטעהער און מיטגלידער פון אַלע ציוניסטישע אַגודות און שומרים־אָרגאַניזאַציעס, פון ביידע פרויען־פעראיינען, פון אַקאַדעמיקער־קאָרפּאָראַציעס מיט די ספּעציעלע היטעלעך, פּעהנער און קליינע שווערדלעך, ווי אויך שילער פון די „תּרבות"־שולען, רעפּרעזענטאַנטען פון יודישע מיטעל־שולען, פון פערשידענע בתּי־מדרשים און פון פילאַנטראָפּישע געזעלשאַפטען.

אויפ'ן גאַנצען וועג פון דער מאַניפעסטאַציע האָבען געשפּילט עטליכע אָרקעסטערס, און דער עולם איז געגאַנגען מיט געזאַנג פון „התקוה".

צווישען די טראַנספּאַראַנטען - אויפשריפטען איז אויך געווען איינער, וועגען אַ ברייטערער עמיגראַציע קיין א"י און אַ צווייטער — וועגען אַ פּראָטעסט געגען די רדיפות אויף ציוניסטען אין רוסלאַנד.

איינינע באַלקאָנען אין די יודישע קוואַרטאַלען זענען געווען ענטשפּרעכענד דעקאָרירט.

אין פערגלייך מיט פאַר 2 יאָהר צוריק איז די מאַניפעסטאַציע געווען אַ קלענערע.

עס זענען אויך געווען וועניגער צושויער, ווייל דאָס וועטער איז נישט געווען גינסטיג.

ערקלערונג פון שעכטער־פעראיין

אויף דער ערקלערונג פון דער פערוו. פון פּראָפ. אַרב.־פעראיין פון פלייש־אינדוסטריע, וואָס איז געווען נעכטען פערעפענטליכט אין דער לאָדזער פּרעסע, ערקלערען מיר פאָלגענדעס:

1) עס איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס, אַז פון זונטאַג בײַנאַכט זאָל אויסבּרעכען אַ איינטאָגיגער פּראָטעסט געגען די נישט־טאַקטישע אויפפיהרונגען פון פּראָפ. אַרבייטער־פעראיין פון פלייש־אינד. געגען אונזערע מיטגלידער, און נישט אַ לאָקאַוט; 2) עס איז נישט אמת, אַז מיר זאָלען האָבען אַראָפּגענומען פון זיך די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר די קאָנסעקווענצען ביים ה' ראָזענזאָן, פּערקעהרט, מיר האָבען געוואָלט אויסגלייכען דעם סכסוך צווישען איהם און זײַנע אַרבייטער, וואָס איז אָבער דורך די לעצטע אָפּגעוואָרפען געוואָרען; 3) וואָס אָנבעלאַנגט מסירות, ערקלערען מיר קאַטעגאָריש. אַז די מסירות זענען פאָרגעקומען נישט בלויז געגען ה' ראָזענזאָן, נאָר געגען מעהרערע מיטגלידער, וועלכע האָבען זיך נעכטען אויף דער מאַסען־פערזאַמלונג געמאָלדען; 4) עס איז נישט אמת, אַז דער סכסוך ביי ה' ראָזענזאָן זאָל האָבען פאָרגעקומען צוליב וועלען רייסען פּראָצענטער פון אַרבייטס־לוין, אמת איז, אַז דער קאָנפליקט האָט געהאַט זײַנע אַנדערע סיבות; 5) עס איז נישט אמת, אַז מאַנכע מיטגלידער האָבען נישט געוואָלט צושטעהן צום פּראָטעסט — אמת איז, אַז אויף דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג, וואָס איז פאָרגעקומען נעכטען אָוונד, איז אײַנשטימיג אָנגענומען געוואָרען אַ איינטאָגיגער פּראָטעסט.

978

גלייכצייטיג פערלאַנגען מיר פון די פערוואַלטונג פון פּראָפ. אַרב.־פעראיין פון פלייש־אינד., אַז זיי זאָלען צושיקען זייערע פאָרשטעהער אויף אַ געמיינזאַמע זיצונג היינט, מאָנטאָג, 6 אַ זייגער אָוונד אין אונזער לאָקאַל, פּאַדזשעטשנאַ 10, בכדי אויסצוגלייכען דעם סכסוך.

די פערוואַלטונג פון שעכטער־פעראיין.

לאדז.
14 נאוועמבער 1927.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז.
14 נאוועמבער 1927

די זומפען פון פאלעסיע.

ווידער שטעהט פאר אונז א גרויסע ווילדע פאנטאזיע, גרייט אנצונעמען די פארמען פון פשוט'ער ווירקליכקייט.

דאס איז די פראבלעם פאלעסיע.

אויסטריקענען זומפען און בזעצען דארט מענשען, וועלכע זאלען זיי פערוואנדלען אין א גן-עדן,—דאס איז אמאל, פערצייטענס, געווען א ענין. וועגען וואס ס'האבען גערעדט נביאים.

נאכמעהר פאנטאסטיש איז אזא פראבלעם געווען פאר דעם איצטיגען פוילען, וואו ס'איז נישטא נישט קיין געלד פאר אזא גראנדיעזער אונטערנעהמונג און נישט קיין ווילען, צו בזעצען יודען אויף ערד, אפילו אויף זומפיגע ערד, אנצונעמען זיך מיט קאלטינעס און צו שטארבען פון מאלאריע.

אבער ס'האבען זיך געפונען יודישע פאנטאזיארען, וואס האבען זיך דערוועגט, צו דערוועקען די דאזיגע פראגע, צו מאכען איהר אפילו פאר זייערן א לאזונג פון פראדוקטיוויזאציע.

און איצט ווערט די זאך ערנסטער.

אויף דער קאנפערענץ פון „דזשאינט" אין אמעריקא איז שוין גערעדט געווארען קאנקרעט וועגען אויסטיילען א געוויסע סומע פאר'ן צוועק פון קאלאניזירען יודען אויף פאלעסיער זומפען.

און אט זעהט שוין אויס דער ענין אזוי פשוט. אז דוכט זיך, ס'לוינט זיך גארנישט צו פאטענטירען איהם פאר איין פארטיי...

גראד האט איצט פוילען בעקומען א הלואה און א מעגליכקייט אויף נייע הלואות. און ס'איז דאך קלאר, אז איינע פון די בעסטע אינוועסטירונגען איז אויף מעליאריזאציע פון ערד, וועלכע ברענגט שפעטער זיכערע פרוכט.

אין פוילען בלאזען אויך אזעלכע לינדערע לופטען, וועלכע דערלאזען דעם געדאנק, אז מ'זאל איבעררייסען מיט דער סיסטעם פון להשמיד ולאבד בנוגע יודען. און יודען פון אמעריקא זאלען נאך אויך אסיגנירען דערויף געוויסע סומעס. פארוואס-זשע זאל די פאנטאזיע נישט קענען ווערען ווירקליכקייט?

פארוואס איז רעכט, אז יאבלאנער ודען זאלען פאהרען קיין ארץ-ישראל, כדי צו טריקענען דארט זומפען און ס'איז נישט רעכט, אז א זאבלודאווער יוד זאל מיט דער פאלעסיער באהן, פאר א בילעט פון 7—6 זלאטעס דערשלאגען זיך צו די פינסקער בלאטעס?

פארוואס מעג אמעריקא געבען געלט אויף דער קרימער קאלאניזאציע און נישט אויף דער פאליעסער קאלאניזאציע אין דעם פרייגטליכען פוילען, פאר וועמען די קאסע איז שוין סיי-ווי אפען?..

אויב מ'זאל זיך דערמאנען, אז אין פוילען גופא איז שוין ערנסט גערעדט געווארען אין די גאר הויכע קרייזען, אז מ'זאל זיך נעמען צו קאלאניזירען פאליעסע — אמת, דורך קריסטען — און אז ס'איז שוין אפילו וועגען דעם אויסגעארבייט געווארען א קאנקרעטער פלאן, — וועט מען מוזען מודה זיין, אז דאס פראבלעם איז שוין ארויס פון דער סטאדיע פון אוטאפיע און הויבט אן בעקומען רעאלע פארמען.

א חידוש איז נאר, וואס מיר יודען, די אייביגע פאנטאזיארען, האבען זיך פלוציע אפגעשראקען פאר דער דאזיגער פאנטאזיע און מ'הערט עפעס נישט, אז אונזערע היימישע סקארבאווע פלאנען מאכערס זאלען אויך ארייננעמען פאליעסע אין קאמפלעקס פאליטישע פראבלעמען.

צי וואלט נישט פאליעסע געדארפט זיין איינע פון די הויפט-לאזונגען פון אונזער פאליטישער פראגראם אין יעצטיגען סיים?

פ. ק.

דער ווילנער גאון

(צו זיין 130-סטען יאהר-צייט).

פון ראובן ברייני ן.

נישט קיין רב, נישט קיין ראש ישיבה נישט סתם א „שר וגדול בישראל", נישט קיין כלל-טוער (עסקן בצרכי הצבור), איז ער געוועזן.

נאר א גאון. נישט מעהר אבער אויך נישט ווייניגער.

נישט נאר רבנים, נישט נאר די גרויסע לומדים, נישט נאר די ראשי הקהלות האבען איהם געקרוינט מיט'ן טיטול „גאון" דאס גאנצע יודישע פאלק האט איהם ארויפגעזעצט, אהן זיין ווילען, אהן זיין וויסען, די קרוין פון א גאון.

דער סתם טיטול גאון איז געגעבען פונ'ם פאלק נאר איהם אליין, קיין צווייטען.

„דער גאון" — דאס הייסט: רבינו אליהו בן רבי שלמה זלמן פון ווילנע. נאר ער אליין.

נאר הונדערט און דרייסיג יאהר זענען פערלאבער נאכ'ן גאונ'ס טויט—און זיין לעבען דערשיינט אונז ווי א לעגענדע פון לעגענדען לאנד.

ביז אויפ'ן היינטיגען טאג איז נאך נישט געשריבען געווארען קיין וויסענשאפטליכע ביאגראפיע פונ'ם גאון.

דער קומענדיגער ביאגראף-קריטיקער און פארשער וועט האבען א שווערע ארבייט אום ארויסצוגעפינען דאס ווירקליכע, די לעבענס-וואהרהייט צווישען די לעגענדען, די גוזמאות און אומוואר-שיינליכקייטען.

מיט א פסיכאלאגישען-חוש קאן מען שוין איצט געבען די הויפט-שטריכען פונ'ם גאונס לעבען.

דער ווילנער גאון האט געלעבט אין דער גרעסטער ארימקייט און אין נויט-בעדערפעניש. עס זענען געווען צייטען ווען זיין פרוי און קינדער האבען פשוט א שטיקעל ברויט נישט געהאט און ער האט מיט זיי געהונגערט — דאס אבער האט נישט געווירקט אויף זיין גייסטיג לעבען און אויף זיין איבערגעוועהנליכער התמדה.

ער האט קיינמאל קיין טענות. קיין תביעות. פרעטענזיעס נישט געהאט צו קיינעם, נישט צו זיין פאלק, נישט צו זיינע עדה, קהלה-מענשען, נישט צו זיינע קרובים, פריינד און תלמידים.

אפט פלעגט ער זיצן א הונגעריגער איינגעוויקעלט אין טלית און תפילין און לערנען און לערנען. מקיים געווען דעם „והגית בו יומם ולילה" (דו זאלסט לערנען די תורה טאג און נאכט).

געווען אנ'אייזערנער קערפער, אנ'אייזען-שטארקער ווילען, אנ'אומצעברעכליכער גייסט.

ער האט קיינמאל נישט געדענקט, אז ער האט א זכות, א רעכט, צו פאדערען, אדער אפילו נאר צו ווינשען, פון זיינע ברידער, פון זיינע נאהענטע, ערגיץ, וועלכע נוצען, פערגעלטונג, הנאה, כבוד און ד. גל. פאר זיין גאונות, פאר זיין לערנען טאג ווי נאכט, פאר זיין פרומקייט. פערקערט: ער האט אויסגעווייכ... אנטלאפען פון געלד און כבוד, ווי פון א פעסט.

א געוויסע צייט האט איהם די קהלה פון ווילנע יא געשיקט דורכ'ן שמש פון זיין בית המדרש, א פאר רובעל א וואך דער שמש האט איהם, דעם גאון, קיינמאל אבער נישט אפגעגעבען דאס געלד. פאר'ן טויט האט זיך דער שמש, אין זיין ודוי — מודה געווען אין דעם.

ווען זיין הויזגעזינד איז געווען הונגעריג, און זיין פרוי פלעגט איהם דאס דערמאנען, פלעגט ער איהר ענטפערען: יודען זענען רחמנים בני רחמנים, געה אין די הייזער, וועט מען דיר געבען ברויט פאר די קינדער.

דער גאון אבער פלעגט געבען מיט א פולער האנד פון זיינע גייסטיגע אוצרות. ער האט דאס אומזיסט געגעבען זיינע תלמידים, זיינע צייטגענאסען, געגעבען די קומענדיגע דורות און זיין גאנצען פאלק. ער האט געגעבען פון זיין תורה און געגעבען מיט זיין ביישפיל, מיט זיינע מדות, מיט זיין לעבענס-פיהרונג, מיט זיין גאנצען וועזען.

דער נאמען פונ'ם גאון און זיין געדעכטעניש זענען איינגעקריצט געבליבען אין דעם הארץ פון דער יודישער אומה אלס די ליכטיגסטע, די אידעאלסטע פערזענליכקייט. ער האט אבער צו דעם קיינמאל נישט געצילט. אין איהם האט קיינמאל נישט געלעבט דער געדאנק, אז נאך זיין טויט וועט ער ווערען פעריילינט, אנערקענט, אלס דער גאון פון דער אומה.

דער גאון איז געווען זעהר בעשיידען, האט דערגרייכט די גרעסטע מאס פון עניות און צוריקגעצויגענקייט, איז [illegible] שטיל אין זיין בעגעמען מיט מענשען — און דאך האט ער פעראורזאכט א גאנצע איבערקעהרעניש אין דעם שטייגער פון די לומדים פון זיין דור און פון די פאלגענדע דורות. אין דעם כאאס פון די רעליגיעזע לומדים האט ער אריינגעבראכט ארדנונג און סיסטעם. ער האט בעקעמפט דעם אומלאגישען, פערדרעהטען פלפול, אקראבאטישע שפרונגען פון די שארפע מוחות אין דער תלמודישער וועלט. דער גאון האט דירעקט רעוואלוציאניזירט די מוחות, דעם געדאנק פון די תלמודיסטען אין בעצוג צו זייער פערהעלטעניש צו די וועלטליכע וויסענשאפטען, וועלכע זענען געווען טריף און פסול, גיפט און פערדערבעניש אין זייערע אויגען. דער גאון האט כשר געמאכט די פאזיטיווע, מאטעמאטישע און די נאטור-וויסענשאפטען. נישט נאר ער האט זיי גע'כשר'ט. ער האט זיי געפאדערט פאר דער פערשטענדניש פון דער תורה.

דער גאון האט צוגעגעבען א בעזונדערען פרעסטיזש, גלאנץ, אנזעהן דעם גייסטיגען און דעם מאראלישען לעבען פון די אויסדערוועהלטע פון דער אומה.

דער גאון איז נישט געווען קיין מחבר, אינ'ם אנגענומענעם זין. נישט נאר האט ער קיינמאל ביים לעבען נישט געדרוקט קיין ספר, ער האט זיינע חדושים, זיינע געדאנקען, אפילו נישט אויפגעשריבען נישט אין דער פארם פון בריף, נישט אין דער פארם פון שאלות ותשובות אדער אין אנ'אנדער פארם, וואס אמאליגע רבנים און גאונים האבען געברויכט אום צו פערשפרייטען ברבים זייער תורה, זייערע חידושים.

דער גאון פלעגט נאר פערצייכענען אויף די ראנד-זייטען פון דער גמרא און פון אנדערע אלטע ספרים, אין וועלכע ער האט געלערנט, זיינע גאנץ קורצע בעמערקונגען, הערות. דאס האט ער פערשריבען פאר זיך זעלבסט, נישט פאר דער וועלט.

אויסער גאנץ קורצע בעמערקונגען האט ער נישט געשריבען. אבער יעדע בעמערקונג איז געווען טיף, א געדאנקען-בליק, ניי, אריגינעל און פרעציז, לאגיש און שארף, דורכגעבויערט, דורכדרונגען ביז'ן טיפסטען אפגרונד פון די ענינים, וואס זענען פאר איהם. זיינע בעמערקונגען זענען פול מיט [illegible]-נונגען און וואונקען, רמזים, שארפע און ווייט-בעדייטענדע, וואס דורך איין ווארט אין דיוק, פרעציזקייט, צעשטערען זיי בערג מיט פלפולים און פערקרימטע סברות. ווי פערבייגעהענדיג פערריכט ער דעם טעקסט פון אלט-פערגרייזטע נוסחאות: ער איז מתקן אלטע טעות'ן און דרוקפעהלערן אין ש"ס און אין אנדערע אלטע ספרים ער פערגלייכט די טעקסטען און אויף א לאגישען, כמעט מאטעמאטיש-גענויען אופן געפינט ער ארויס דעם ריכטיגען טעקסט, נוסחא.

דער ווילנער גאון איז געווען דער ערשטער, וואס האט פריי געמאכט דעם וועג פאר דער וויסענשאפטליכער קריטיק אין אונזער אלטער ליטעראטור.

דער ווילנער גאון איז געווען אלס תלמודישער קריטיקער און פארשער אנ-אויטאדידאקט (א געלערענטער פון זיך אליין, אהן א „שולע"). ער איז א מייסטער אהן די נויטיגע אינסטרומענטען (אמן בלי כלים). ער האט נישט געוואוסט די אלטע שפראכען און יענע וויסענשאפטען, וואס זענען נויטיג פאר דער וויסענשאפטליכער קריטיק פון אלטע טעקסטען, נוסחאות. זיין גאונות אבער, זיין אינטואיציע, זיין לאגישער דענקען, זיין אומגעוועהנליכע בקיאות אין אלע חדרי התורה, זיין פענאמענאלער זכרון און זיין ליבע צו פשט ווי זיין שנאה צו פלפול — דאס אלעס איז איהם געווען גענוג אויסצוקומען אהן דער אויסערליכער הילף, אהן די אינסטרומענטען פון דער וויסענשאפטליכער קריטיק.

דורך זעהר קורצע אנדייטונגען האט דער גאון אנגעצייכענט דעם וועג פאר די שפעטערדיגע אזוי-גערופענע וויסענשאפטליכע קריטיקער. ער האט קיינמאל נישט מאריך געווען אין זיינע בעמערקונגען, האט נישט ליב געהאט אנ'איבריג ווארט די דרשות, די צעקייטע הסברה, די אויסגעצויגענקייט זענען איהם געווען אומדערטרעגליך. ער האט פערצייכענט נאר דעם תמצית, די קווינטעסענץ פון א לאנגער ריי טיפע נאכפארשונגען. אין אלעם האט ער געזוכט דאס קערנדעל, דעם הויפט-פונקט, דעם תוך, — די שעהנע פארם, די גלאטקייט פון דעם לשון, די פולקאמענקייט פון דעם סגנון, סטיל, און פון דער הרצאה, דעם פארטראג, און פון דעם געדאנקען-בוי — דאס זענען נעבען-זאכען, דאס איז א טפל, עס איז נישט וויכטיג. אזוי איז שוין די תלמוד'ישע גאונות. א ווארט — א בליק. געה און לערן, געה און פערטיף זיך און געפין ארויס די כונה. גרינג דארף עס דיר נישט אנקומען. דערשלאף נישט, דערעס נישט — דוק ותמצא!

ניט—דאס איז דער ווארשטאט, וואו עס ווערט אויסגעארבייט דער פרויען-האנדעל.

שווערע בעשולדיגונג געגען דער געזעלשאפט פון א פראנצויזישען פובליציסט, וועלכער האט אליין שטודירט די פראגע וועגען האנדעל מיט לעבעדיגער סחורה.

איינער פון די טאלאנטפולסטע פראנצויזישע זשורנאליסטען, אלבערט לאנדא האט זיך אונטערגענומען צו שטודירען דאס לעבען און טעטיגקייט פון די פרויענהענדלער. צו דעם צוועק איז ער אוועקגעפאהרען אויף א שיף, אויף וועלכער מ'האט געפיהרט „לעבעדיגע סחורה" קיין בוענאס-איירעס, מיטגעלעבט מיט די פרויענהענדלער און מיט דער סחורה און דאן אנגעשריבען א זעהר אינטערעסאנט בוך וועגען זיינע איינדרוקען און איבערלעבענישען. מיר גיבען דא איבער דאס לעצטע קאפיטעל פון דאזיגען העכסט אינטערעסאנטען בוך:

איך קום צוריק פון בוענאס-איירעס. צו וואס בין איך דארט אהין געפאהרען?

כדי אייך צו דערצעהלען מעשה'לעך. איך קען אינטערעסאנטערע. א מענשען, וועלכער האט זיך 15 יאהר ארומגעטריבען איבער דער וועלט, פעהלט נישט קיין טעמאס אויף דערצעהלונגען.

איך האב געוואלט ארויבנידעריגען אין די טאלען און גרובענס, אין וועלכע די געזעלשאפט ווארפט אראב דאס, וואס זי קען נישט פערדייען. אנקוקען דאס, וואס קיינער וויל נישט זעהען, אורטיילען וועגען אנ'ענין, וואס איז שוין פעראורטיילט.

איך האב געהאלטען, אז מ'דארף נישט רוהיג שלאפען אויף דעם ווייכען קישען פון געזעץ. איך האב געהאלטען, אז ס'איז כדאי צו נצהמען א ווארם, כאטש מיט א שוואכער שטים אין נאמען פון די, וועלכע האבען נישט קיין רעכט צו רעדען. צי וועט מיר געלונגען צו פועל'ן, אז די שטים זאל געהערט ווערען?

די, וועלכע לעבען, נישט שלעפענדיג די קייטען, וועלכע עסען טאג-טעגליך, מאכען אזוי פיל טומעל אויף זייער אייגענער רעכנונג, אז זיי דערהערען נישט די אנקלאגעס, וועלכע קומען פון אונטען.

ס'האנדעלט זיך דא וועגען דעם אלטען פראבלעם, וועלכע רופט אפטער ארויס א שמייכעל, ווי א שוידער. דער דאזיגער שמייכעל וואלט זיך אבער נישט געדארפט בעווייזען. דער יסוד פון פראסטיטוציע איז הונגער, אויף איין אויגענבליק טאר דאס דאזיגע נישט ארויסגעלאזען ווערען פון אויג.

ווען ס'וואלט נישט געווען קיין הונגער, וואלטען אויך געווען פרויען צו פערקויפען. עס וועלען נישט פעהלען קיין פרויען צו פערקויפען, כל-זמן עס וועלען זיין מאנספערשוינען, וועלכע זאלען זיי קויפען. מיר וועלען זיך גיכער דערווארטען אויפ'ן סוף פון דער וועלט, איידער עס וועט קומען דער סוף פון דער האלב-וועלט, אבער עס וועלען זיין 80 פראצענט ווייניגער פרויען צום פערקויף.

עס וועלען זיין די, וועלכע ווילען. היינט זעהען מיר די, וועלכע לאזען זיך צורעדען. זייט 3 יאהר פיהרט די פעלקער-ליגע אין געהיים אנ'אנקעטע וועגען האנדעל מיט „לעבעדיגער סחורה". אבער די טויזענדער דאקומענטען זענען בעשטימט נישט אזוי ווייט אויף צו בעקעמפען דעם דאזיגען האנדעל, ווי צו ענטלאסטען דאס געפיהל פון פעראנטווארטליכקייט פון די בעאמטע, וועלכע זענען בעשטימט צו קעמפען מיט'ן דערמאהנטען האנדעל. די קאמיסארען

(ווייטער זעה 7-טע זייט).

לאדז
14 נאָוועמבער 1927

דאס לאדזער לעבען

לאדז
14 נאָוועמבער 1927

14
מאנטאג
יט
מרחשון תרפ"ח

נאָוועמבער
זון-אויפגאַנג 6.49
זון-אונטערגאַנג 3.50
לענג פון טאָג 10.11

די האַנדעלס-באַציהונגען צווישען לאדז און די באַלקאַן-לענדער.

(§) די האַנדעלס-באַציהונגען צווישען לאָדז און די באַלקאַן-מלוכות האָבען זיך לעצטענס זעהר פערשטאַרקט. אייניגע גריכישע פירמעס אין סאַלאָניקי האָבען דורכ'ן פוילישען קאָנסולאַט אָנגעפרעגט וועגען איינקויפען אין לאָדז פערשידענע מאַנופאַקטור, טריקאָטאַזש-אויסאַרבייטונגען א. ד. גל. ווי מיר דערוויסען זיך, האָבען אייניגע גרויסע פירמעס פאַרגעלעגט דורך די אינדוסטריעלער זייערע אָפּפערטען.

אין די אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(§) היינט מאָנטאָג דיזשורירען די פאָלגענדע אַפּטייקען: יורשים פון וואָישיצקי (נאַפּיורקאָווסקי 27) וו. דאַניעלעצקי (פּיעטריקאָווער 127) פ. אילניצקי און י. צימער (וואָולטשאַנסקאַ 37) יורשים פון ליינוועבער (פרייהייטס-פּלאַץ 2) יורשים פון הארטמאַן (מלינאַרסקאַ 1), י. קאהאנע (אלעקסאַנדראָווסקר 80).

קורסען פאַר העברעאיש און תנ"ך פאַר קינדער פון די פאָלקס-שולען.

די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע האָט בעשלאָסען צו עפענען אין ראַיאָן פון גייערס מאַרק קורסען פאַר דער העברעאישער שפּראַך און תנ"ך ספּעציעל פאַר קינדער פון די פאָלקס-שולען. די קורסען וועלען זיך געפינען אין לאָקאַל פון „בני ציון" (רזגאָווסקאַ 7) און וועלען פאָרקומען אין די נאָכמיטאָג און אָוונד-שעה'ן.

מי במים ומי במאטאר...

(§) דער רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט האָט בעשטראָפט דעם הויז-ווירט גרונעם רושעצקי (גדאַנסקאַ 21) אויף 10 טעג אונבעדינגטען אַרעסט, ווייל ער האָט צוליב אַ סכסוך מיט די לאָקאַטאָרען נישט געלאָזט דעם וואַסער-מאָטאָר אין זיין הויז.

פאַרלעזונג פון קונסט-מאַלער ל. פיליכאָווסקי.

מיטוואָך אין אָוונד וועט דער קונסט-מאַלער ל. פיליכאָווסקי האַלטען אין „גורדוניה" אַ פאָרלעזונג וועגען דער היסטאָרישער ענטוויקלונג פון דער יודישער קונסט.

פון געריכט.

פאַר פעלשען דאָקומענטען.

(§) דאָס קרייז-געריכט האָט עהרנעכטען בעהאַנדעלט דעם פּראָצעס געגען דעם 29-יעהריגען גוסטאַוו שולץ און דעם 30-יעהריגען פּיאָטר ווילטשינסקי, וועלכע זענען געווען בעשולדיגט אין פעלשען דאָקומענטען, אויף צו עמיגרירען קיין סאָוויעט-רוסלאַנד.

אַ גאַנצע רייהע עדות האָבען פעסטגעשטעלט די שולד פון די בעשולדיגטע און דאָס געריכט האָט פערמשפּט שולצ'ן אַלס רעצידיוויסט-פעלשער, אויף אַנדערטהאַלבען יאָהר, און ווילטשינסקי'ן אויף אַ יאָהר טורמע.

Dr. J. POLAKOW
קינדער-קראַנקהייטען
Konstantynowska 37a,
telefon 39-75
עמפּפאַנגט פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג, אין דער לעצטענזיצע אוים'ן נייערם מארק, פעטריק. 884
פון 1½ ביז 3 נאָכמיטאָג. 089

קאָנטראָלע פון רעזערוויסטען.

צו די קאָנטראָל-קאָמיסיעס דאַרפען זיך שטעלען: רעזערוויסטען און לאַנדשטורם (פּאָספּאָליטע רושעניע) מיט געוועהר פון די קאַטעגאָריעס A C און C1 פון די יאָהרגענג 1901, 1899 און 1887 אַלע אָהן אונטערשיד, אונאָפּהענגיג פון דעם צי זיי האָבען זיך שוין אַמאָל צוגעשטעלט צו די קאָנטראָל-פערזאַמלונגען צי נישט, און צי זיי האָבען שוין דורכגעמאַכט די מיליטערישע איבונגען.

רעזערוויסטען און לאַנדשטורם (קאַטעגאָריע A C און C1) פון די יאָהר-גענג 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897 און 1898, וועלכע האָבען זיך געדאַרפט צושטעלען צו די קאָנטראָל-פערזאַמלונגען אין די יאָהרען 1925 און 1926 און האָבען זיך דאַמאָלס נישט צוגעשטעלט צוליב וועלכע ס'איז נישט איז סבה.

היינט, מאָנטאָג:

די וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון פּ. ק. או. I (פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט 2, 3, 5, 8, 9 און 11).

יאָהרגאַנג 1899 מיט די פאַמיליען-נעמען Wa ביז Wh אין די קאַשאַרען פון 31-טען פּולק. (קאָנסטאַנטינער 62).

יאָהרגאַנג 1901 מיט די פאַמיליען-נעמען M אויף לעשנאָ 7/9 (קאַשאַרען פון 28 פּולק.)

די וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון פּ. ק. או. II פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט 14 יאָהרגאַנג 1899 מיט די פאַמיליען-נעמען G ביז K אויף קאָנסטאַנטינער 81, (קאַשאַרען פון 4 סאַניטאַרען באַאָן).

קאָמיסאַריאַט 7: 1901 R ביז Z אויף לעשנאָ 7/9 (קאַשאַרען פון 28 פּולק).

די קאָנטראָל-קאָמיסיעס הויבען זיך אָן פּינקטליך 9 אין דערפריה. די רעזערוויסטען דאַרפען זיך צושטעלען פּינקטליך מיט זייערע מיליטערישע און פערזענליכע דאָקומענטען.

זיך געשמדט 2 יודישע מיידלעך

און חתונה-געהאַט מיט קריסטען.

מיט אַ 6 וואָכען צוריק האָבען מיר געבראַכט אַ סענסאַציאָנעלע געשיכטע מיט 2 יודישע מיידלעך, וואָס ווערען צוגעגרייט צום שמד.

אין דאָרף אָסטראָוו (נעבען שעראַדז) האָבען געוואוינט צוויי ברידער ק. וועלכע האָבען געהאַט בשותפות עטליכע צוואַנציג מאָרגעס לאַנד און אַ גאַנצע דאָרפישע בעלי-בתי'שקייט. אין דער צייט פון דער מלחמה, ווען אין לאַנד האָט געהערשט די טיפוס-עפּידעמיע, איז איינער פון די ברידער ק. צוזאַמען מיט זיין פרוי קראַנק געוואָרען אויף דער שרעקליכער קראַנקהייט און געשטאָרבען אין איין טאָג, איבערלאָזענדיג 5 קליינערהייטע יתומים — 3 יונגלעך און צוויי מיידלעך. די קינדער זענען נאָך געווען יונג און זענען צוטיילט געוואָרען צווישען צוויי איבערגעבליבענע ברידער פון דעם פערשטאָרבענעם; דער אָסטראָווער ברודער האָט גענומען צו ערציהען די צוויי מיידלעך, דאַגעגען די יונגלעך האָט גענומען צו זיך אַ צווייטער ברודער, אַ תבואה סוחר פון זלאָטשעוו.

בעת דער זלאָטשעווער ברודער האָט אַכטונג געגעבען אויף 3 יונגלעך און בעמיהט זיך זיי צו געבען אַ גוטע ערציהונג, האָט דאָס אָבער אַנדערש געטון דער אָסטראָווער ברודער, דער אַמאָליגער שותף פון פערשטאָרבענעם ק. די צוויי מיידלעך זענען ביי איהם געווען אַ גרויסע לאַסט און זיי האָבען בכלל קיין שום ערציהונג נישט בעקומען, שטענדיג געווען אין דער געזעלשאַפט פון זייערע קריסטליכע חברים און חבר'טעס. אַזוי איז פערגאַנגען אַ לענגערע צייט. די מיידלעך, פון וועלכע איינע איז איצט אַלט 22 יאָהר און די אַנדערע — 19 יאָהר האָבען אָנגעהויבען זעלטענער צו קומען אַהיים, און ווי מ'האָט געשמועסט אין דאָרף, האָבען זיך די מיידלעך אויפגעהאַלטען ביי דער פּריצטע דאָרוכאָווסקאַ. דער „אַפּיעקון" האָט אָבער אויך דערויף נישט געלעגט קיין אַכט ביז פּלוצלינג, די מיידלעך זענען אינגאַנצען פערפאַלען געוואָרען.

די גאַנצע געשיכטע איז אָבער באַלד אָנגעקומען צו דעם זלאָטשעווער פעטער פון די מיידלעך. ער האָט תיכף אָנגעהויבען נאָכצופאָרשען, וואוהין זיי, די יונגע מיידלעך זענען נעלם געוואָרען, ביז ער האָט נאָך גרויסע מיה זיך דערוואוסט, אַז זיי געפינען זיך אין לאָדז. ה' ק. פון זלאָטשעוו האָט נישט לאַנג געוואַרט און איז געקומען קיין לאָדז.

ס'איז נישט געווען קיין לייכטע זאַך זיך צו דערוויסען, אַז די 2 יונגע מיידלעך געפינען זיך ביי אַ קריסטליכע פאַמיליע אויף פּושעגרודזאַלניאַנאַ 91.

ה' ק. האָט בשום אופן נישט געהאַט די מעגליכקייט זיך צו זעהען מיט זיינע פּלעמיעניצעס. מ'האָט איהם אַהין נישט דערלאָזט. ער האָט דעריבער נישט געהאַט קיין אַנדער עצה, ווי מעלדען וועגען דעם אין לאָדזער אויספאָרשונגס-אַמט, אַז פון אָסטראָוו זענען פּלוצלינג נעלם געוואָרען זיינע צוויי פּלימיעניצעס און ס'איז פערהאַן אַ חשד, אַז מ'האָט זיי מיט גוואַלד אַוועקגעפיהרט, ה' ק. האָט געפאָדערט פון לאָדזער אויספאָרשונגס-אַמט, אַז די מיידלעך זאָלען בעפרייט ווערען. דערביי האָט ער אָנגעוויזען דעם אַדרעס, וואו די מיידלעך געפינען זיך.

דער לאָדזער אויספאָרשונגס-אַמט האָט אַנדערש גע'פּסק'נט, ער האָט פערלאַנגט, אַז ה' ק. זאָל ברענגען פון דער שעראַדזער פּאָליציי אַ מעלדונג וועגען דעם, וואָס ס'איז געשעהען מיט די מיידלעך, און דערנאָך ערשט וועט דער לאָדזער אויספאָרשונגס-אַמט קענען אינטערווענירען.

ה' ק. האָט זיך געווענדעט צו דער שעראַדזער פּאָליציי. פון דאָרט האָט מען געמאָלדען דעם לאָדזער אויספאָרשונגס-אַמט, אַז דער ערציהער פון די מיידלעך האָט בכלל נישט געמאָלדען דער פּאָליציי, אַז די מיידלעך האָבען געזאָלט אַוועקגעפיהרט ווערען, און ווי די שעראַדזער פּאָליציי האָט ידיעות זענען די מיידלעך אַוועקגעפאָהרען לויט זייער אייגענעם ווילען. נאָך אַזאַ ענטפער האָט זיך דער לאָדזער אויספאָרשונגס-אַמט אָבגעזאָגט צו אינטערווענירען.

דאַן האָט דער זלאָטשעווער ה' ק. געמאָלדען אין לאָדזער אויספאָרשונגס-אַמט, אַז די מיידלעך האָבען בע'גנב'עט דעם אָסטראָווער פעטער. די מיידלעך זענען אַריבערגעשיקט געוואָרען קיין שעראַדז. מ'האָט אַהין אַרויסגערופען דעם אָסטראָווער פעטער, און ווען ער האָט ערקלערט, אַז די אָנקלאַגע איז פאַלש זענען די מיידלעך בעפרייט געוואָרען. אגב האָט מען אָנגעפרעגט דעם פעטער צי ער האָט גאָר נישט געגען דעם, וואָס די מיידלעך ווילען זיך שמד'ן דער אָסטראָווער האָט געענטפערט, אַז איהם געהט די זאַך נישט אָן און זיי קענען טון, וואָס זיי ווילען.

די מיידלעך האָבען זיך טאַקי אָנגעהויבען גרייטען צום שמד און די שטאָט האָט געקאָכט. ווען אויף יו"כ איז דער אָסטראָווער פעטער געקומען אין זלאָטשעוו אין שוהל, האָט מען איהם אַרויסגעטריבען און נישט געלאָזט דאָרט דאַוונען. ער האָט זיך אָבער אויך פון דעם גאָרנישט געמאַכט און ס'איז אַדורך אַ פּאָר וואָכען און די ביידע מיידלעך האָבען זיך גע'שמדט און חתונה געהאַט מיט 2 קריסטען, זייערע חתנים. מ'האָט אָפּגעפּראַוועט אַ „שלוב" לויט'ן אמת'ן דאָרפישען שטייגער. אויף דעם „שלוב" זענען אָנוועזענד געווען די גאַנצע דאָרפישע שמעטענע מיט אַלע אָרומיגע פּריצים.

נאָך דער חתונה האָבען די 2 שוואָגערס געפּעפּענט זיך אַ בשמים-געוועלב און דוקא פּונקט געגענאיבער דעם פעטער דעם „אַפּיעקון".

ס'איז זיי אָבער נישט געגאַנגען, די 2 שוואָגערס האָבען נישט געהאַט קיין שלום-בית צווישען זיך און מ'האָט זיך צוטיילט מיט דער קראָם. דער יונגערער האָט זיך בעמיהט ווענען אַ פּאָסטען אין לאָדז און האָט בעקומען אַ סטרוזשאָוו-סטווע אויף ווסכאָדניאַ גאַס. דער עלטערער זאָל, ווי מ'גיט איבער ליקווידירען זיין געוועלבעל און זאָל מאַכען שותפות מיט'ן פעטער, דעם אַפּיעקון, ביי וועלכען ס'איז פערבליבען די ירושה פון די 2 יתומות.

זאַל פילהאַרמאָניע
1892-1927 XXXV
מיטוואָך, דעם 16. נאָוועמבער ד. י., 9 אָוונד
גראַנדיעזע XXXV יובילעאום-פייערונג
פון לאַנגיעהריגען גוט-בעקאַנטען געשעפטס-לייטער פון יוד. טעאַטער
ה' איסר בעזמאַן
ספּעציעל צו דער יובילעאום-פייערונג ווערט געשפּילט
מיט'ן אַנטייל פון די בעליבטע אַמעריקאַנער געסט
אַנאַ און היימאַן יאַקובאָוויטש
דער לעצטער און גרעסטער שלאַגער פון גאַנץ אַמעריקאַ, ווי אויך לעצטענס אין וואַרשאַ
יודעל'ס בר-מצוה
אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט אַ פּראָלאָג פון טאָמאַשעווסקי, מוזיק פון שלאָסבערג, רעזשי: היימאַן יאַקובאָוויטש. הויפּט-ראָל „לאה"—אַננאַ יאַקובאָוויטש. צום שלוס: אַ גרויסער דיווערטיסמענט מיט'ן אַנטייל פון אַנאַ יאַקובאָוויטש, זשוקינאַ, בירנבוים, באַלבירסקי, מאַכאַראָווסקי, צווייליך, אויך די טאָכטער פון ה' בעזמאַן, פּרל. רעגינאַ בעזמאַן נעהמט אַנטייל אין געזאַנג און דעקלאַמאַציע.
ס'נעהמען אַנטייל פרויען: בעזמאַן, זשוקינאַ, מאַכאַראָווסקאַ, פּאָדערמאַן, מענער: אריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באַלבירסקי, האַמבורסקי, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פּאָליאַנסקי, צווייליך. מוזיקאַל. לייטונג: ל. זעלמאַן אַדמיניסטראַטאָר: א. בעזמאַן. ביהנע-לייטער: מאַכאַראָווסקי.
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע-זאַל.

מיין גרעסטע פרייד און גליק
324

איז נור
שאָקאָלאַד
Plutos
דאָס פערשאַפט מיר
די בעסטע מינוטען אין לעבען
און גיט מיר געזונד און בלוט

די נייע שול.

עס איז ערשינען דעם נומער 3 (28) פון פעדאַגאָגישען דריי-חודש-זשורנאַל „די נייע שול", יולי, סעפּטעמבער, דער נומער ענטהאַלט פאָלגענדע אַרטיקלען: אונזער אויסשטעלונג אויפ'ן אינטערנאַציאָנאַלען פעדאַגאָגישען קאָנגרעס אין לאָקאַרנאָ — ל. האַלצמאַן, פּראָגראַם-פּראָיעקט פון נאַטור-לימוד פאַר אונזער פאָלקס-שול — ישראל ביבער, די סיסטעם פון מאָנטעסאָרי — ל. ד., דער אינהאַלט פון קינדער-היים — אסתר ראַבינאָוויטש, אַ חוק דעם — נאָטיצען, שול און לעבען, פון דער שול-פּראַקטיק, לעהרער-טריבונע א. א. וו.

„ארדט"

היינט 1 פאָרשטעלונג.

היינט, מאָנטאָג, ווערט געשפּילט דער ערשטער שלאַגער-פּראָגראַם א. נ. „גלאַט כשר", אין וועלכען עס נעהמט אַנטייל דער גאַנצער אויסגעצייכענטער אַנסאַמבל פון „אררט".

עס ווערט געגעבען בלויז איין פאָרשטעלונג פון 9.15 אַ זייגער.

היינט, מאָנטאָג און אַלע וואָכען-טעג (חוץ פרייטאָג שבת און זונטאָג) בעקומען מיטגלידער פון פּראָפעסיאָנעלע און קולטור-פעראייניגען, ווי אויך שילער — הנחה-בילעטען (פון 75 גראָשען אָן).

ביי דער קאַסע דאַרף מען נאָר פאָרשטעלען לעגיטימאַציעס, אָדער פעראיינס-צעטלען.

עס ווערען פערענדיגט די הכנות צום צווייטען פּראָגראַם.

„סירענא".

היינט געהט צום לעצטען מאָל דאָס פּראַכטפולע בילד „פּאָטער'ס און קינדער" מיט'ן בעריהמטען יודישען שוישפּילער רודאָלף שילדקרויט אין דער הויפּט-ראָלע.

דאָס בילד האָט איבעראַל געהאַט דעם גרעסטען ערפאָלג.

ס'ווערט געזוכט
אַ ניי-מאַשין
צו קויפען
אין גוטען צושטאַנד. אָפּפערטען אין אַדמינ. אונטער „מאַש"ן.

סענסאַציאָנעלער פּראָצעס וועגען בלוטיגען רויב-אָנפאַל אויפ'ן בריף-טרעגער סטעפאַן לעווקאָוויטש.

(—) היינט הויבט זיך אָן אין לאָדזער קרייז-געריכט דער פּראָצעס וועגען דעם 25-יעהריגען פּאָסט-בעאַמטען זיגמונט קלאָווינסקי, זיין ברודער דעם 23-יעהריגען וויקטאָר און דעם 25-יעהריגען קצב-געזעלן היעראָנים מיעלטשאַרעק, וועלכע ווערען בעשולדיגט, אַז זיי האָבען דעם 11. יולי 1927 אויף די טרעפען פון הויז אויף פּיעטריקאָווער 91 אָרגאַניזירט און דורכגעפיהרט דעם

אָנפאַל אויף דעם פּאָסט-בעאַמטען סטעפאַן לעווקאָוויטש

איהם שווער פערוואונדעט און צוגערויבט א טעקע מיט איבער 29 טויזענד זלאָטיס.

די אויספאָרשונג וועגען דעם דאָזיגען אָנפאַל, וועלכער איז בשעתו געווען דאָס געשפּרעך פון טאָג אין לאָדז, האָט בעגעבען פאָלגענדע פּרטים:

דעם 11 יולי 1927, 10 א זייגער אינדערפריה האָט יוזעף גראָשטשינסקי, וועלכער וואוינט אין דער רעכטער אָפיציגע אויף פּיעטריקאָווער 91, דערהערט קרעכצען, וועלכע זענען געקומען פון טרעפען-הויז. ער איז ארויסגעלאָפען פון שטוב און דערזעהען אַזאַ בילד: געגענאיבער דער טיר פון שטאָטישען מוזעאום איז געשטאַנען א מענש אָנגעלעהנט אויף די טרעפען און אינגאַנצען בעגאָסען מיט בלוט.

פון קאָפּ האָט גערונען שטראָמען בלוט.

איינקוקענדיג זיך אין דעם פערוואונדעטען האָט גראָשטשינסקי אין איהם דערקענט דעם פּאָסט-טרעגער, וועלכער האָט שוין עטליכע מאָל געבראַכט צו איהם געלד-אָנווייזונגען. גראָשטשינסקי האָט אַלאַרמירט די פּאָגאָטאָוויע און די פּאָליציי. לויט דער לעגיטימאַציע וואָס מ'האָט ביים פערוואונדעטען געפונען איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דאָס איז דער פּאָסט-בעאַמטער סטעפאַן לעווקאָוויטש פון אבראַמאָווסקא 30. די אָנגעקומענע פּאָגאָטאָוויע האָט פעסטגעשטעלט ביים פערוואונדעטען 4 וואונדען אויפ'ן קאָפּ.

דער לייטער פון דער געלד-אָנווייזונג-אָפּטיילונג ביי דער פּאָסט פעליקס פּאַסטראַקאָנסקי האָט פעסטגעשטעלט, אַז לעווקאָוויטש איז געפאַלען אַלס קרבן פון אַ פערברעכערישען אָנפאַל. ביים פערוואונדעטען האָט מען נישט געפונען די טעקע, אין וועלכער ס'האָט זיך געפונען איבער 20 טויזענד זלאָטיס. אַלע ספּורען, וועלכע וואָלטען געקענט פיהרען צו ענטדעקען די אָנפאַלער זענען מאָמענטאַל פערלוירען געגאַנגען. דער איינציגער עדות, וועלכער וואָלט געקענט וואַרפען א שטראַהל ליכט אויף דעם דאָזיגען פערברעכען,

דער קרבן סטעפאַן לעווקאָוויטש, האָט פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין.

אין א זעהר שווערען צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל. אין לעווקאָוויטש'ס צוגעראַובטער טעקע האָבען זיך געפונען 153 אָנווייזונגען אויף דער אַלגעמיינער סומע פון 27,685 זלאָטיס מיט 48 גראָשען; 6 טשעקען אויפ'ן וואַרשאָווער פּ. ק. אָ. אויף א סומע פון 1163 זל. מיט 62 גראָשען; און איין טשעק אויפ'ן פּאָזנער פּ. ק. אָ. אויף 610 זלאָטיס, ווי אויך א ווערט-בריף פון וויען אויף 70 זלאָטיס.

אין אַלגעמיין זענען

צוגערויבט געוואָרען 29,651

זל. מיט 10 גראָשען. דער דירעקטאָר פון דער פּאָסט יוזעף פּלוטשעניק האָט פעסטגעשטעלט, אַז די מערדער זענען בעפאַלען לעווקאָוויטש'ען אין דעם מאָמענט ווען ער האָט געוואָלט אויסצאָהלען די אָנווייזונג נומער 1473, אַדרעסירט צום שטאָטישען מוזעאום אויף 1 זל. מיט 20 גראָשען. די אָנווייזונג איז דעם 10. יולי 1927 אויפגעגעבען געוואָרען אויף דער פּאָסט דורך מאָריצי קענדזשערסקי. א צווייטע אָנווייזונג אויף דערזעלבער סומע האָט קענדזשערסקי אויפגעגעבען אויף דעם אַדרעס פון מיכאַל אַלטער אויף פּיעטריקאָווער 87. די נישט-בעדייטענדע סומעס פון די דאָזיגע אָנווייזונגען האָבען געוויזען דערויף, אַז די אָנווייזונגען זענען אויסגעשיקט געוואָרען באַר דערויף, כדי אין די דערמאָנטע ערטער, וואו ס'איז נישט געווען קיין גרויסע בעוועגונג, איינצוציהען דעם פּאָסט-טרעגער.

די אַדרעסען פון די פיקטיווע אָנווייזונגען האָבען אויך בעוויזען, אַז מ'האָט דעם פּאָסט-טרעגער געוואָלט ארייינציהען דערמאָלט, ווען ער הויבט ערשט אָן אויסצוצאָהלען דאָס געלד. מ'האָט אַזוי-ארום געוואָלט בעפאַלען לעווקאָוויטש'ען, ווען ער האָט נאָך געהאַט אין דער טעקע דאָס גאַנצע געלד.

אויף דער פּאָסט איז אויך פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די לעצטע צייט זענען אָנגעגעבען געוואָרען עטליכע

פיקטיווע אָנווייזונגען

אויף פערשידענע נעמען.

די וויטערדיגע אויספאָרשונג האָט נישט געגעבען קיין גינסטיגע רעזולטאַטען. ס'איז נאָר פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די אָנפאַלער זענען געווען מענשען בעהאַוונטע מיט די בעציהונגען אויף דער פּאָסט. דער פערוואונדעטער לעווקאָוויטש האָט זיך ווייטער געפונען אין שפּיטאָל אָהן בעוואוסטזיין.

ערשט דעם 28. יולי איז דער ענין אביסעל בעלויכטען געוואָרען: אין דער פּריוואַט-וואוינונג פון דעם אַגענט פון דער אויספאָרשונגס-פּאָליציי לעאָן טיל איז געקומען א מיידעל, וועלכעס האָט טיל'ן געגעבען א בריף. דאָס מיידעלע האָט ערקלערט, אַז דעם בריף האָט איהר געגעבען א פרוי אויף יוליוש-גאַס. דער בריף איז געווען אַן אַנאָנימער און אין איהם האָט זיך געפונען א קורצע מעלדונג, אַז

דער וואַזשני פון דער פּאָסט זיגמונט קולאָווינסקי

קלייבט זיך אַוועקצופאָהרען קיין אַמעריקא. טיל האָט דעם בריף איבערגעגעבען דעם קאָמיסאַר ווייער, וועלכער האָט בעפוילען נאָכצופאָרשען קולאָווינסקי'ן און צום סוף איהם צו אַרעסטירען. קלאָווינסקי האָט זיך אין אויספאָרשונגס-אַמט מודה געווען אינ'ם פערברעכען און ערקלערט, אַז ער האָט געהאַט אַלס שותף א געוויסען הערוניִם מעלטשאַרעק. נאָך א קאָנפראָנטאַציע מיט קולאָווינסקי'ן האָט זיך אויך מיעלטשאַרעק מודה געווען אין פערברעכען. זיי האָבען ערקלערט, אַז אַלס גוטע פריינד האָבען זיי שטענדיג בעטראַכט, ווי אַזוי מיט א מאָל רייך צו ווערען. אין אָנהויב האָבען זיי

געפּלאַנט אַן אָנפאַל אויף יודישען סוחר,

וועלכער האָט שטענדיג איינקאַסירט גרויסע סומעס געלד ביי קצבים. דער דאָזיגער אָנפאַל האָט זיך אָבער נישט איינגעגעבען. זיי האָבען דעריבער בעשלאָסען צו בערויבען לעווקאָוויטש'ען, צו דעם צוועק האָט מעלטשאַרעק אַוועקגעשיקט די פיקטיווע אָנווייזונגען אויף אַדרעסען, וואו ס'איז א קליינע בעוועגונג פון מענשען, צו ערשט האָבען זיי דעם אָנפאַל געוואָלט אויספיהרען אויף פּיעטריקאָווער 165. וואו זיי האָבען געשיקט א פיקטיווע אָנווייזונג צו א געוויסען וואַרשאַווסקי. ווען דאָס האָט זיך נישט איינגעגעבען, האָבען זיי דאָס געטון אויף די טרעפען פון שטאָטישען מוזעאום.

דעם טאָג פון אָנפאַל האָט זיך קולאָווינסקי מיט מיעלטשאַרעק'ן געטראָפען 8 א זייגער אין דער פריה, זיי זענען אַוועק אויף דער פּאָסט, כדי זיך איבערצוצייגען צי לעווקאָוויטש איז געקומען צו דער אַרבייט. נאָכדעם זענען זיי אַוועק אויף עק פּיעטריקאָווער און אַנדזשעיאַ און אָפּגעוואַרט לעווקאָוויטשען. אין הסכם מיט דעם אָפּמאַך צווישען די פערברעכער האָט דעם ערשטען קלאַפּ מיט דעם האַמער געדאַרפט געבען מיעלטשאַרעק, קולאָווינסקי האָט געדאַרפט פערענדיגען, אַזוי איז אויך געווען.

ווען לעווקאָוויטש האָט פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין, האָט מיעלטשאַרעק אַרויסגעכאַפּט די טעקע מיט'ן געלד און זיי זענען ביידע ענטלאָפען אין פּאָניאַטאָווסקי-פּאַרק, פון דאָרט זענען זיי אַוועק אין קאָנסטאַנטינער וואַלד, וואו זיי האָבען זיך געטיילט מיט'ן געלד. קולאָווינסקי האָט

זיין חלק געלד בעגראָבען אויפ'ן צמענטאַוש

אין זאַשטשו און מיעלטשאַרעק — ביי זיין מוטער אין דער מאַנגעל.

ווען קולאָווינסקי האָט זיך פון די צייטונגען דערוואוסט, אַז לעווקאָוויטש לעבט נאָך, האָט ער בעשלאָסען צו פאָהרען קיין אַרגענטינא. ער האָט זיך געמאַכט דאָקומענטען און געגעבען זיין ברודער וויקטאָר, וועלכען ער האָט דערצעהלט די גאַנצע געשיכטע, אויסצוּווישען די זלאָטיס אויף דאָלאַרען, בעת דער רעוויזיע האָט מען ביי ביידע פערברעכער געפונען כמעט דאָס גאַנצע געלד. נאָר עטליכע טויזענד זלאָטעס האָבען די מערדער אויסגעגעבען אויף פערשידענע קלייניקייטען, קולאָווינסקי האָט זיין געלד געהאַט בעהאַלטען אין אַנ'אַפּצאַס פון זיינע נייע קאַמאַשען.

דער דאָזיגער זעהר אינטערעסאַנטער פּראָצעס ווערט היינט בעטראַכט דורכ'ן קרייז-בעריכט. א גענויען בעריכט פון גאַנג פונ'ם פּראָצעס וועלען מיר ברענגען אין מאָרגענדיגען נומער.

דאָס בעקאַנטע גרופּען-בילד
די גאונֵי ישׂראל
פּרייז 2 זלאָטעס.
—.:— ביים צושטעלען דעם אַנאָנס —::—
נאָר 60 גראָשען.
צו בעקומען אין אַדמיני. פון „נ. פאָלקסבל.“

וואָך פון פערטיידיגען געגען גיפטיגע גאַזען.

נעכטען האָט זיך אָנגעהויבען אויפ'ן שטח פון לאָדזער וואָיעוואָדזטווע די וואָך פון פערטיידיגען געגען גיפטיגע גאַזען.

די אַקציע האָט דעם ציל קודם כל צו בעקאַנען די ברייטע מאַסען פון דער בעפעלקערונג מיט די שרעקליכע איינגענשאַפטען פון די גיפטיגע גאַזען, וועלכע ווערען איצט בסוד אויסגעאַרבייט אין אַלע לאַבאָראַטאָריעס פון דער גאַנצער וועלט אויפ'ן פאַל פון א מלחמה; בעקענען די בעפעלקערונג מיט די רעטונגס-מיטלען געגען די גיפטיגע גאַזען און ווערבירען וואָס מעהר מיטגלידער אין דער געזעלשאַפט פון זעלבסטשוץ געגען גאַז. כדי, וואָס ברייטער צוצוגרייטען די בעפעלקערונג אַקעגענצושטעלען זיך דעם שרעקליכסטען שונא — די גיפטיגע גאַזען.

עס איז כדאי דערביי צו דערמאָהנען נאָר איינינע פאַקטען פון דער פערגאַנגענער וועלט-מלחמה. דעם 22-טען אַפּריל 1915 5 א זייגער בייטאָג האָבען די דייטשען געמאַכט א גאַז-אָנגריף אין דער געגענד פון איפּיר אין פלאַנדריען. דער אָנגריף האָט געדויערט 15 מינוט און אַוועקגעלעגט 5,000 פערזאָן וועגען דעם שרעקליכען טויט וואָס האָט פערכאַפּט די אַלע פער'סמטע, האָבען נאָכדעם עדות-געזאָגט זייערע קאָנוואולסיוו אויסגעדרעהטע קערפּער, זייערע ארויסגעשטאַרצטע טויטע אויגען, די טראַגיש פערקרימטע מיט שוים בעדעקטע מיילער.

די אויסלענדישע און היגע פּרעסע האָבען בשעתו מיטגעטיילט, אַז די פעראייניגטע שטאַטען פון דרום-אַמעריקע האָבען אין יאַנואַר 1920 דערטרונקען א גרויסען רעזערוו פון גיפטיגען גאַז דער גאַז האָט פערגיפטיגט נישט נאָר לעבעדיגע בעשעפעניסען, נאָר אויך די לעבעדיגע און טויטע נאַטור.

דעם גאַז האָבען די דייטשען אָנגערופען „דער טוי פון טויט“ און האָט די איינגענשאַפט אַזוי צו פערגיפטען, אַז אויף דער ערד, וועלכע איז בעשפּריצט מיט דעם גאַז. קען אין משך פון 7 יאָהר גאָרנישט וואַקסען.

דער גאַז איז פערטרונקען געוואָרען נאָכ'ן לאָקאַרנער טראַקטאַט, אַלס איינע פון די פאָדערונגען פון דעם טראַקטאַט, אָבער פון דעמאָלט אָן שלאָפט מען נישט אין די מיליטעריש-כעמישע לאַבאָראַטאָריומס, די קריגס-ביודזשעטען בעווייזען מיליאָנען דאָלאַרען אויף זעלבסטשוץ געגען פרעמדען גיפטיגען גאַז, און ענטדעקען נייעס.

דאָס אַלעס דאַרף ווערען בעוואוסט און פּאָפּולער צווישען די ברייטסטע מאַסען פון דער בעפעלקערונג, מען דאַרף וויסען וועגען גאַז-מאַסקעס, ווען און ווי אַזוי זיי אָנצווענדען, ווי אַזוי זיך צו פערהיטען פון דעם גיפט א.א.וו.

די וואָך פון זעלבסט-שוץ געגען גיפטיגע גאַזען האָט די אויפגאַבע דעם ענין פּאָפּולער צו מאַכען. עס וועלען דעריבער געלעזט ווערען אויספיהרליכע רעפעראַטען אין שולען, צווישען די מיליטער-אָפּטיילונגען, אויף פערזאַמלונגען א. ד. ג.

עס וועלען אויך געזאַמעלט ווערען געוויסע געלד-סומען, כדי צו פערבעסערען די טעכנישע מיטלען פאַר דער געגענגאַז זעלבסט-שוץ.

ברוך אגדתי

דער ערשטער יוד. טענצער.

עס זענען דאָ מענשען, וואָס אַז זיי גייען — טאַנצען זיי: איטליכע בעוועגונג זייערע האָט דעם עלעמענט פון שיינקייט, פון פּלאַסטישער טאַנץ-שיינקייט.

עס זענען דאָ מענשען, (און די זענען דאָ גאָר א סך!) וואָס, אַז זיי טאַנצען — ק ר י כ ע ן זיי, פויזען זיי: איטליכע בעוועגונג זייערע האָט דעם עלעמענט פון שרציש'קייט, פון אומעסטעטישער ווערימדיגקייט...

אָטאָ די ערשטע זענען איצט א זעלטענהייט — א טענצער פון דער גרויסער טאַנץ-קונסט, וואָס איז כולל אין זיך די אַנטישע שיינקייט מיט די דערגרייכונגען פון דער ביז-איצטיגער און איצטיגער פּלאַסטיק! זיי וואַלגערען זיך נישט אין די גאַסען, וואָרום... גרויסע קינסטלער וואַלגערען זיך בכלל נישט אין די גאַסען.

צו דעם דאָזיגען מין עכטע גרויסע קינסטלער געהער ב ר ו ך א ג ד ת י, וועלכענס זעהר אינטערעסאַנטע יודיש-טענצערישע עקספּערימענטען מיר האָבען געהאַט די געלעגענהייט צו זעהן אין לאָדז.

צו דעם צווייטען מין טענצער, וועלכען איך האָב פריהער דערמאָנט, געהערט, אין א גרעסערער אָדער אין א קלענערער מאָס, איהר עקסעלענץ דאָס תּויכגעשעצטע פּובליקום פון די דאַנסינגס, פון די קאַבאַרע-ברעטער, (וגם אני בתוכם, אויף וויפיל איך בין זינדיגער... שימי-טענצער) און די פערשידענע באַלעטמייסטערס פון די „ראָז-דוויעטשי“-אינסטיטוציעס!

זיי. די לעצטע דאַרפען עס אויך זיין, משטיינסגעזאָגט די מבינים אוּף אגדתי'ן — איז עס, פערשטעהט זיך, נישט לטובת זיין קונסט!

זאָל עס מיר געשענקט ווערען פאַר מיין פערגלייך: ס'איז א שטייגער, ווי א מאַלפּע וואָלט זיך גענומען חקר'ענען אין דער לאָגיק פון שיר השירים!

דער איצטיגער דורכשניטליכער אייראָפּעאישער עסטראַדע-טענצער, צי איז ער פון אַלטען קלאַסישען באַלעט, צי געהער צו די נייע שיטות פון דער כאָרעאָגראַפישער קונסט — דער געגענוואָרט-טענצער בענוצט זיך דערהויפּט מיט דעמאַגאָגישע צירק-מיטלען — ער טאַנצט נישט, נאָר ער האָפּסט. ער שווינגט נישט, נאָר ער שפּרינגט, און דאָס וואַרפט זיך, זעלבסטפערשטענדליך מעהר אין דעם פּשוט'ען קאַליע-געוואָרענעם אויג, ווי די אינטימע, דורכגעטראַכטע, דורכגעוועהטאָגטע ליניע, וואָס ווערט געצויגען פון דעם עכטען ערנסטען קינסטלער.

דערפאַר קאָן עס געמאָלט זיין, אַז דער נאַקעטער פליישיגער, אָנגעפּודערטער קערפּער פון דער פאַר-זלאָטעדיגער גאַנצער גירל געפעלט מעהר, איז פּויזיש נעהנטער צו יענקעל-דזשעקין און צו וואָיטעק-וואודראַ'ן, ווי דער תּנך'דיגער תּימנישער בחור פון ברוך אגדתי...

מיר האָבען בסך הכל געזעהן זעקס טענץ פון אגדתי'ן, און איטליכער טאַנץ איז געווען א פּאָעמע פון מערקווירדיגער אָפּגעשלאָסענקייט, פון וואונדערליכער שענקייט — איטליכער טאַנץ האָט געשמעקט מיט דעם קרעפטיגען ריח-ניחוח פון שיר-השירים, וועלכען איך האָב פריהער, — אודאי נישט צופעליג — דערמאָנט.

אגדתי'ס טאַנץ איז קודם כל מאָנומענטאַל. (ער ווירקט אַזוי נישט נאָר מחמת דער פיגור פונ'ם טענצער, נאָר צוליב יעדען פּרט אי תּנועה, זשעסט, פאַרב, טאָן, קאָסטיום א. א. וו.).

וויפיל מאַיעסטעט, וויפיל נשמה-יתירה'דיגקייט אין איטליכער בעוועגונג!

ווי גרויס איז אפילו דער עם-הארץ-טאַנץ, וואָס ענטהאַלט אין זיך דעם געלייטערטען קאָנגלאָמעראַט פון אַלע, אַלע בעוועגונגען, וואָס די בעסטע יודישע גרויסע אַקטיאָרען האָבען ווען-נישט-איז פּראָדוצירט אין זייערע כאַראַקטער-ראָלען!

אויף דעם דאָזיגען עם-הארץ-טאַנץ האָבען זיך אפילו די אינטעליגענטסטע עמי-הארצים פערשטאַנען און זענען בעגייסטערט געוואָרען פאַר דער אוניקאַלער מייסטערשאַפט.

אויף נשמה-יתירה'דיגקייט זיך צו פערשטעהן און זי אויפצונעהמען איז שוין א ביסעל א שווערערע זאַך — אויף דעם איז מען דאָך ב"ה אָנהענגער פון נעגערישער אַפריקאַנישקייט.

אויב נאָך נישט שוואַרצער..,

מ. בראָדעזאָן.

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע
מאַגיסטער נ. שאַץ
פּעטריקאָווער 37, 2. שט., פּראָנט
אַנאַליזען פון קאַל, אורין, ליבער א. א. וו.
אורין-אַנאַליז — 4 זל.
טעכנישע אַנאַליזען: וואַסער, זייף, אָליי, פאַרב-שטאָפען און פון אַלערליי טעכנ. פּראָדוקטען.

Dr. med. H. Bornstein
אָנגערליכע און נערווען-קראַנקהייטען
טראַוגוטאַ (קרוטקאַ) 9, טעל. 23-06
נעהמט אָן פון 7—8 אָוו. 888

דער בראסלעט, דער גראף און די טענצערין.

א קאמיש-סענסאציאנעלע פאריזער מעשה.

לעצטענס האט פאריז געהאט צו לאכען פון זעהר א טשיקאווער, אנ'עכט-פאריזער געשיכטע, וועלכע האט דא פאסירט אין די גאר הויכע פענסטער.

שוין פון גוטע עטליכע וואכען האט די גרעפין דע לא נואז, א פרוי פון צוויי און פערציג יאהר, זיך געכאפט, אז ביי איהר איז פערפאלען געווארען איינע פון איהרע שעהנסטע צירונגען, וואס איהר מאן, דער גראף דע לא נואז, דריי און פופציג יאהר אלט, האט איהר געקויפט אלס מתנה צו זייער חתונה מיט פינף-און-צוואנציג יאהר צוריק. דאס איז א בריליאנטענער בראסלעט, געמאכט פון א קינסטלער. די גרעפין האט דעם בראסלעט זעהר טייער געהאלטען. ערשטענס איז עס דאך א חתונה-געשאנק פון איהר מאן, וועלכען זי ליבט זעהר נאך ביז היינט און וועלכער שווערט איהר צעהן מאל א טאג, אז ער איז נאך אויך אין איהר פערליבט ווי אין די ערשטע וואכען פון זייער פערלאבונג... צווייטענס, איז דער בראסלעט ווערט טאקע א גאנצען אייגענס. א מאל נאך, ווען דער פראנצויזישער פראנק איז געשטאנען אויף זיין גאנצער הויך, האט דער בראסלעט געהאט די ווערט פון הונדערטער טויזענדער: היינט קען ער געשאצט ווערען אין מיליאנען...

די גרעפין בעגעהט זיך דעריבער מיט איהר בראסלעט זעהר פארזיכטיג. זי טראגט איהם זעהר זעלטען. סיידען נאר ביי זיך אין פאלאץ, ווען עס קומען צו זיי גאר געהויבענע געסט! זי וועט איהם אבער קיינמאל נישט אנטון אויף זיך, ווען זי וועט געהן אויפ'ן גאס, אין טעאטער, אדער אויף א באל. עס פערלויפען דעריבער אפטמאל גאנצע חדשים, וואס זי ריהרט זיך אפילו נישט צו צו איהר מערקווירדיגער צירונג-שטיק.

דאס איז געווען דעם פערגאנגענעם פריהלינג. ביי דער גרעפין אין פאלאץ האט געזאלט זיין א שמחה. איהר יונגערע טאכטער האט געזאלט צום ערשטען מאל אריינגעפיהרט ווערען אין דער אריסטאקראטישער וועלט... האט די גרעפין ביי אזא פייערליכער געלעגענהייט געוואלט זיך אויספוצען מיט איהר פרעכטיגען בראסלעט. איז זי בעצייטענס צוגעגאנגען איהם ארויסצונעמען פון איהר פערשלאסענעם צירונג-קאסטען. ווי איבערראשט איז זי אבער געווארען, ווען זי האט אין דעם פערשלאסענעם קאסטען דעם בראסלעט נישט געפונען!...

אין פאלאץ האט זיך אנגעפאנגען א טומעל. אלע זענען געווען ערשטוינט. דער גראף, די קינדער, די דינער האבען געזוכט אין אלע ווינקעלעך — און נישט געקאנט געפינען! ווי פלוצלונג אין דער ערד אריין!... אבער ווי אזוי? דער קאסטען איז דאך געווען פערשלאסען, און דער שליסעל איז שטענדיג ביי דער גרעפין אדער ביי דעם גראף!... נאר א שלאס איז דען א זיכערקייט? צו יעדען שלאס קען מען דאך נאכמאכען א שליסעל. אבער דער פערשלאסענער קאסטען גופא איז דאך בעהאלטען אין א פערשלאסענעם אלמער, און עס קענען צו איהם צוקומען בלויז היימישע מענשען.

עס איז דאך דעריבער קיין צווייפעל נישט געווען ביי קיינעם, אז נאר „שטוביגע גנבים" האבען א האנט אין דער גנבה. די גרעפין האט באלד נעלאזט רופען פאליציי. מען האט אויסגעזוכט און אויסגעטאפט ביי אלע דינערס: אלעמען אויסגעפרעגט און אויסגעפארשט. דאס רוב זענען עס געווען אלטע קנעכט, וועלכע האבען שוין געדינט אין פאלאץ צעהנדליגער יאהרען. נאך ביי די עלטערן און ביי די זיידעס פון דער היינטיגער גרעפישער משפחה. די גרעפין אליין האט נישט געהאט דעם מוט צו ווארפען אויף זיי אזא שווערען פערדאכט. אבער איהר אייגען צימער-מיידעל איז גראד געווען א יונגע, א נייע: ערשט א מאנאטען אכט ווי זי איז דא אנגעקומען אין פאלאץ. זי האט מיטגעבראכט מיט זיך גוטע רעקאמענדאציעס פון גאר „הויכע הייזער", אז זי איז אנ'ערליך קינד, א געהארכזאמע... אהן דעם וואלט זי גאר דעם שוועל פון דער גרעפין'ס פאלאץ, פערשטעהט זיך, נישט געקאנט אריבערטרעטען... וואס האבען אבער היינט פאר א ווערט רעקאמענדאציעס. אין א צייט פון אלגעמיינער צולאזענקייט און פערדארבענקייט? די גרעפין האט שוין, נאך פאר דער גנבה, נישט געהאט קיין צו-גרויסען צוטרוי צו איהר נייער דינסט, ווייל זי האט איהר שוין לאנג צוריק געכאפט ביי א ליגען. ווען די יונגע דזשאזעפינע— אזוי הייסט די מיידעל — איז געקומען אהער זיך פערדינגען, האט זי געזאגט, אז זי האט נישט קיין חתנים און קיין געליבטע, ווייל די גרעפין „פערליידט נישט אזעלכע שווינערייען"... אבער דער גראף איז געווען דער ערשטער צו ענטדעקען, אז „די נייע יונגע צימער-מיידעל" פון זיין פרוי, וועלכע איז גאר א שעהנע מיידעל, האט, ליידער, בעציהונגען מיט א יונגען קוטשער פון אנ'-אריסטאקראטישער הויז אין א נאהענטער גאס. די גרעפין האט איהר דעריבער באלד געוואלט ארויסיאגען, נאר זי ווייס אליין נישט פאר וואס דער גראף האט זיך פאר איהר דעמאלט, צום אומגליק, אזוי שטארק געהאט אנגענומען, און האט דורכאויס פערלאנגט, אז מען זאל די מיידעל דערווייל האלטען ביז עס וועט זיך מאכען אנ'אנדערע.

און אויף אט דער יונגער, פערשייטער צימער-מיידעל, וועלכע האט געהאט די העזה איהר אזוי אפצונארען, האט די גרעפין אלץ געקאנט גלויבען. עס איז דעריבער ביי דער גרעפין געווען גאנץ זיכער, אז דאס האט דאס מיידעל צוגעגנב'עט איהר טייערע שטיקעל צירונג. אמת, די פאליציי האט ביי דער מיידעל איבערגעקערט אלע איהרע זאכען, צושניטען אלע איהרע קליידער און קיין שום שפור פון דעם בראסלעט נישט געקאנט געפינען. דאס איז דאך אבער נאך גאר נישט קיין בעוויז. געוויס וועט זי אזא גנבה נישט האלטען ביי זיך. ענטוועדער זי האט שוין דאס לאנג פערקויפט, אדער זי האט עס געגעבען אנ'אנדערען צו בעהאלטען. אפשר טאקע גאר יענעם קוטשער, מיט וועלכען זי איז בעקאנט און וועלכער איז איהרער א „פריינד", אדער אפשר נאך גאר עפיס ערגער... האט מען אויך דעם קוטשער געבראכט אהער, געשטעלט זיי אויג אויף אויג; ביידע האבען זיי געטענה'עט, אז זיי ווייסען נישט פון וואס צו זאגען; אז זיי האבען דעם בראסלעט אין די אויגען נישט אנגעזעהן. דאס האט זיי אבער נישט געהאלפען. די גרעפין האט געזאגט, אז קיין אנדער גנב אויסער זיי ביידע, איז נישט מעגליך. האט מען זיי דערווייל ארעסטירט ביז די זאך וועט זיך אויפקלערען... זענען זיי, נעבעך, געזעסען אין טורמע און האבען נישט געוואוסט, ווען צו זייער לאגע וועט נעמען א סוף...

* *

פון יענעם טאג, זינט די גרעפין האט ביי זיך אין צירונג-קאסטען ענטדעקט די וויכטיגע גנבה, זענען דערווייל פערבייגעגאנגען היבשע אייניגע וואכען. עס האט זיך געהאט אנגערוקט דער זומער און מען האט זיך געדארפט גרייטען אוועקצופאהרען מיט דער פאמיליע ערגעץ זיך „אויסצורוהען". דארף מען זיך דאך נייען ספעציעלע קליידער, לויט דער לעצטער זומער-מאדע... ווערט מען מיט דעם נישט פארטיג אזוי גיך. מען מוז אהן אויפהער אנפאסען.

די גרעפין נייהט זיך שטענדיג איהרע קליידער ביי „פאקענ'ען", אין דעם בעסטען „סאלאן" פון פאריז, אויף דער „אוועניו דע ל'אפערא", וואו עס נייהען זיך זייערע קליידער די גרעסטע אריסטאקראטקעס און די בעריהמטסטע ארטיסטקעס. קומט זי אין א הייסען יוני-טאג צו „פאקענ'ען" צום „פאסען". דארף זי זיך אויפהויבען אויף דעם פירטען שטאק, ווארט זי ביי דער „ווינדע" וועלכער האט זיך גראד בשעת מעשה ארונטערגעלאזען פון דער הויך. זעהט זי, אז עס געהט פון דארטען ארויס א יונגע, זעהר שעהנע און עלעגאנטע פרויענצימער, אין א לייכטען זומער-קלייד פון „קרעפ דעשין", אהן ארבעל. די אונבעקאנטע יונגע דאמע האט געהאט אזעלכע שעהנע פולע ארעמס, אז די גרעפין האט זיך אויף איהר פערקוקט, און פלוצלינג בעמערקט זי אויף איהר רעכטער האנט א וואונדערבארען בריליאנטענעם בראסלעט, וואס האט געפלאקערט אויף דער זון, ווי פייער. און דאס מערקווירדיגסטע דערביי איז געווען, אז דער בראסלעט האט אויסגעזעהן אין דער גרעפינ'ס אויגען פונקט ווי איהרער, וועלכער איז ביי איהר אוועקגעגנב'עט געווארען מיט עטליכע וואכען צוריק...

(פארטזעצונג קומט)

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" אנטווארטען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן.

יורידישע אפטיילונג
פון „נייעם פאלקסבלאט".

ביים דערלאנגען אנ'אנפראגע אויף א יורידישע עצה, דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פון טאג, ווען די אנפראגע ווערט אריינגעגעבען. אויף אנפראגען אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

גילטיג דעם 14. נאוועמבער 1927.

6383. א 1907 ח. ג.
אלע געבוירענע אין 1907 מוזען זיך נאכאמאל רעגיסטרירען.

6384. א לעזער פון פיעטערק. 31.
די פאדלאגע מוז אומבעדינג מאכען דער הויזווירט.

6385. ב. זאנענבערג.
6386. א לעזער פון קילינסקיעגא 40.
6387. סוריסזאן.
וועגען אייערע ענינים דארפט איהר פערזענליך זיך מעלדען צו אונזער יוריסט טעגליך פון 3 ביז 4 אין רעדאקציע פון אונזער צייטונג.

6388. א געטרייער לעזער פון פיעטרק. 64.
ס'געהט נישט אין דעם, צו די קינדער זענען מינדיעהריג אדער פרייליידיג, נאר צו אין מאמענט, ווען דער פאטער איז געשטארבען, האבען זיי געוואוינט מיט איהם צוזאמען אדער האט ווער פון די קינדער יא געוואוינט, אונאפהענגיג פון זיין פאמיליע-צושטאנד און עלטער האט ער דאס רעכט אויף דער דירה.

6389. א לעזער פון זל.
איהר דארפט שוין זיך נישט ווענדען אין קרייז-געריכט וועגען אנולירען די 2-טע מעטריקע. דאס וועט שוין סיי ווי ערלעדיגען דאס שטראף-געריכט וואס וועט אייך משפט'ן פאר זיך נישט צושטעלען אין זיינער צייט צו דער פאבאר-קאמיסיע.

6390. קאלמאנאוויטש.
נישט בלויז פאר שלאגען נאר אפילו פאר נישט אפגעבען דעם געהעריגען כבוד אייערע עלטערען האט איהר דאס רעכט חרטה צו האבען אויפ'ן שידוך. דער חתן האט דעריבער נישט קיין רעכט צו פאדערען פון אייך צוריק די קאסטען אדער אנ'ענטשעדיגונג.

6391. י. יא.
נישט ריכטיג, אז איהר מוזט זיין אדער דער בעל-הבית פון דער וואוינונג אדער איהר לאקאטאר. ס'איז נאך פערהאן א דריטער רעכטליכער מיטעל און נעמליך: מען קאן האבען די רעכט צו וואוינען אין דער דירה, נישט קעגענדיג זי פערקויפען און נישט דארפענדיג צאהלען פאר איהר קיין דירה-געלד. אזא פאל זעהט פאר דער ארטיקעל 632 פון ציוויל-קאדעקס.

אין פלאמען פון ליבע און האס

ראמאן 139

— הער אויס, קארל, איך בין היינט נישט געקומען צו דיר כדי צו איבערצייגען דיך, כדי צו בעטען זיך, אדער ריהרען דיך... איך בין בלויז געקומען, כדי ארויסצוגעבען דיר בעפעהלען...

קארל האט א ציה געטון מיט די פלייצעס.

— דער יונג איז משוגע געווארען! — האט ער א מרוקע געטון.

— דו הערסט, וואס איך זאג דיר? בעפעהלען בין איך אהער געקומען!

— פונוואנען נעהמט זיך עס אזא ענדערונג? דאס גאנצע לעבען דיינס האסטו זיך מיך געהארכט — בין איך טאקי טשיקאווע צו זעהן דיך אין א נייער ראליע! רעד... אבער שנעל... איך האב דיר דאך שוין געזאגט, אז איך בין שטארק הונגעריג!..

— הער! צו לאנג האב איך געלעבט מיט'ן שווערען געדאנק וועגען לוריע'ן! מעהר קאן איך שוין נישט פערטראגען דעם דאזיגען געדאנק!

— דאס פערברעכען האב איך אדורכגעפיהרט!.. נישט דיר איז עס איינגעפאלען, און נישט דו האסט א חלק דערין!

— איז וואס דערפון נעדרונגען? איך ווייס דאך אבער דעם אמת וועגען דעם פערברעכען, און איך טאר נישט דערלויבען אומצוקומען יענעם מענשען.

— וואס פאר א פלאן האסטו דען, כדי דיין דעה אדורכצופיהרען?

— איך וויל, אז דו אליין זאלסט אפראטעווען לוריע'ן.

— און איך וויל נישט. לאמיר זיך אבער פארשטעלען, אז איך וואלט עס יא געוואלט טון, טא ווי-אזוי וואלט איך עס געקאנט מאכען?

— גאנץ פשוט: אליין זיך איבערגעבען אין די הענד פון דער מאכט!

— צו רעדסטו דאס ערנסט, אידיאט איינער?

— יא, פולשטענדיג ערנסט! דו מוזט אנשרייבען א געהעריגען בריף צו דעם אויספארשונגס-ריכטער, מירענסקי, צו דיין אמאליגען שול-חבר...

— און וואס זאל איך שרייבען, אייגענטליך?

— וועסט איהם אינ'ם בריף גענוי איבערגעבען די גאנצע געשיכטע פון דיין פערברעכען, גארנישט אויסבעהאלטענדיג. וועסט איהם אויך שרייבען, אז מחמת חרטה-געפיהלען, ווילסטו ראטעווען לוריע'ן.

— נישט מעהר, ווי דאס.

— וועסט איהם צושטעלען אלע בעווייזען, כדי איהם פולשטענדיג צו איבערצייגען. וועסט איהם בעשרייבען ביי וואס פאר אנ'אומשטענדען ביסט בעגאנגען דאס פערברעכען, פארוואס ביזט אנוועזענד געווען ביי דער אויספארשונג; וועסט איהם דערמאהנען דיין אויפרעגונג און די סיבה דערפון — הכלל, וועסט אנגעבען אלע פרטים, כדי צו אויפקלעהרען דעם גאנצען ענין. לסוף וועסטו נאך אנגעבען דאס ארט, וואו דו האסט בעהאלטען דאס גע'גנב'עטע געלד. ס'געפינט זיך דאך נאך אלץ, מסתמא, אין שקעטעלע, אין ברונען?

— יא, דערווייל נאך דארטען, אבער כ'וועל עס בקרוב ארויסנעהמען און פערגיצען. איך רעכען, אז דאס געלד וועט שנעלער אויסוואקסען אין מיינע הענד, איידער אין ברונען...

— אלזא — האט גרעגואר פארטגעזעצט, נישט אכטונג געבענדיג אויפ'ן חוזק-מאכען פון זיין ברודער — אלזא, מוזט אנשרייבען דעם בריף וואס שנעלער...

— לאז מיך געמאך! איך וועל גארנישט שרייבען! איך הויב גארנישט אן צו טראכטען, וועגען אריינשטעקען מיין קאפ אין דער פעטליע!.. האסט געהערט א משוגענעם איינפאל פון אנ'אידיאט?!..

— אייל זיך צו! איך חזר דיר עס איבער נאך א מאל!.. און דעם בריף וועסטו אזוי גוט זיין מיר געבען!

— אזוי? ווילסטו, הייסט עס, אליין מיר איבערגעבען צו דעם תליון אין די הענד?

— איך אליין.

— א פיינע מערכה!.. מזל טוב דיר!

— איך וועל אבער צוווארטען מיט'ן אפגעבען דיין בריף אויפ'ן געהעריגען אדרעס, ביז דו וועסט זיין ווייט פון עסטרייך, אין אמעריקא אפשר. ווען איך וועל זיין זיכער אין דעם, וועל איך ערשט געהן צום ריכטער מירענסקי. אויב נישט דיין עהרע, וועט דיין לעבען כאטש נישט ליידען...

— זעהר קלוג צוגעטראכט...

— ביזט מסכים?

— ניין!

— אומגליקליכער, וואס דו ביזט

— ביזט א פולשטענדיגער חסר דעה, ווען דו גיסט מיר אזעלכע מיני עצות!

— קארל, איך בעט דיך ביי אלעם הייליגען, לייג זיך איבער!

— לאמיר בעסער וועגען דעם נישט רעדען.

— ברענגסט זיך אום!

— איך האב קיין מורא נישט!

— ווער ווייסט צו דערנעהענטערסט זיך שוין נישט צו אנ'אפגרונד.

— וואלסט דאך מיך געווארענט.

— ווארען איך דיך טאקי...

(פארטזעצונג קומט)

דאס גייסטיגע לעבען פון די פוילישע יודען.

די יודישע און העברעאישע וויסענשאפטליכע, רעליגיעזע און שעהנע ליטעראטור אין ציפערן.

וו א ר ש ע. (י.ט.א.) די אינטענסיוויטעט פון גייסטיגען לעבען פון א פאלק דריקט זיך אויס אין א גרויסער מאס אין דער פערלעגערישער טעטיגקייט, אין דער צאהל ביכער פון פערשידענע געביטען פון גייסטיגען לעבען, וואס ערשיינען אין דער געגעבענער שפראך.

צוליב דעם איז וויכטיג צו וויסען וויפיל ביכער און וואס פאר א צאהל עקזעמפלארען ווערען ארויסגעגעבען אין דער יודישער און העברעאישער שפראך אין פוילען, מאטעריאלען וועגען דער יודישער פערלעגערישער טעטיגקייט אין פוילען זענען פערעפענטליכט געווארען אין די מלוכה'שע סטאטיסטישע אויסגאבען. צום בעדויערן ענטהאלט נישט די מלוכה'שע סטאטיסטיק אין דעם פרט קיין בעזונדערע רובריקען פאר יודישע און העברעאישע ביכער. עס איז דעריבער נישטא קיין מעגליכקייט צו דיפערענצירען די דאזיגע ערשיינונגען פון קולטור-לעבען אין דער יודישער און חעברעאישער שפראך.

אין יאהר 1925 זענען ארויסגעגעבען געווארען 519 יודישע און העברעאישע ביכער אין 1,101,300 עקזעמפלארען. דער דורכשניטליכער טיראזש פון א בוך האט בעטראפען 2.122 עקזעמפלארען אין יאהר 1926 האט די צאהל ארויסגעגעבענע ביכער זיך פערגרעסערט אויף 14% און האט בעטראפען 593, דאגעגען האט זיך בעדייטענד פערקלענערט דער דורכשניטליכער טיראזש פון א יודיש אדער העברעאיש בוך. אין יאהר 1926 האט דער טיראזש בעטראפען נישט מעהר ווי 1479 עקזעמפלארען, וואס בעדייט א פערקלענערונג פון העכער 30 פראצ. אין פערגלייך מיט'ן יאהר 1925.

צווישען די נישט פוילישע ביכער פערנעהמען די יודישע און העברעאישע אויסגאבען דעם ערשטען ארט, הן לויט דער צאהל ביכער, הן לויט דער צאהל עקזעמפלארען און מאכען אויס מעהר ווי די אוקראינישע, ווייסרוסישע, דייטשע, רוסישע, ליטווישע און אנדערע פרעמדשפראכיגע ביכער צוזאמען.

אין יאהר 1925 האבען די יודישע און העברעאישע ביכער בעטראפען 10,2 פראצ. פון דער אלגעמיינער צאהל ביכער און 4,8 פראצ. פון דער אלגעמיינער צאהל ביכער-עקזעמפלארען, וואס איז ארויסגעגעבען געווארען אין פוילען. דאגעגען אין יאהר 1926 בעטרעפען די יודישע און העברעאישע ביכער נאר 9,3 פראצ. פון דער אלגעמיינער צאהל און נישט מעהר ווי 4,07 פראצ. פון דער אלגעמיינער צאהל ביכער-עקזעמפלארען. בכלל בעטרעפט דער דורכשניטליכער טיראזש פון א יודישען בוך אין יאהר 1926 נאר 43 פראצ. פון פוילישען און איז אויך פיל קלענער פון אוקראינישען, ווייסרוסישען און דייטשען.

ווען מען בעטראכט די צאהל ביכער לויט זייערע געביטען, וואס זענען ארויסגעגעבען געווארען אין משך פון יאהר 1926. ווארפט זיך אין די אויגען דער זעהר הויכער פראצענט-זאץ פון די רעליגיעזע און טעאלאגישע ביכער ביי יודען. אין יאהר 1926 זענען ארויסגעגעבען געווארען 156 רעליגיעזע ספרים, וואס בעטרעפט 26 פראצ. פון דער אלגעמיינער צאהל יודישע און העברעאישע ביכער. דאגעגען אין דער פוילישער שפראך בעטרעפט דער פראצענט-זאץ פון רעליגיעזע און טעאלאגישע ביכער נישט מעהר ווי 10 פראצ., פאר דער אוקראינישער 19 פראצ., פאר דער דייטשער 34 פראצ. און פאר דער רוסישער גאנצע 69 פראצענט.

א געוויסע בעדייטונג שפילט דא געוויס דער עקספארט פון יודישע רעליגיעזע ספרים קיין אויסלאנד.

וויסענשאפטליכע ביכער זענען אין דער העברעאישער און יודישער שפראך ארויסגעגעבען געווארען אין יאהר 1926 147. דערפון רוקען זיך ארויס אויפ'ן ערשטען פלאן פאלגענדע וויסענשאפטס-צווייגען: מוזיקאלאגיע און טעאטראלאגיע 22. געשיכטע 21 מעדיצין און היגיענע 21. ליטעראטור - וויסענשאפט 11. פילאלאגיע 10 א. א. וו.

פון דער שעהנער ליטעראטור (פאעזיע, ראמאנען, דראמען) איז ארויסגעגעבען געווארען 170 ביכער מיט א דורכשניטליכען טיראזש פון 987 עקזעמפלארען, בעת פאר דער פוילישער שעהנער ליטעראטור בעטרעפט דער דורכשניט-טיראזש 6.593 עקזעמפלארען פון א בוך.

פובליציסטישע און פאליטישע ביכער זענען ערשינען אין דער יודישער און העברעאישער שפראך אין דער צאהל פון 26; לערנביכער און ביכער פאר דער יוגענד — 83 פינאנציאנעלע אויסגאבען 11, צוזאמען 593 ביכער.

דאס איז דער בילד אין ציפערן פון יודישען און העברעאישען בוך אין פוילען אין יאהר 1925 און 1926.

ספארט-בעוועגונג.

„לאדז" — „שלעזיען" 1:7 (0:3).

אויפ'ן „ד.א.ק."-פלאץ, וועלכער איז בעדעקט מיט א טרוקענעם שניי איז נעכטען פארגעקומען דער אויבען-דערמאנטער מעטש. דער מעטש צווישען די רעפרעזענטאנצען פון לאדז און שלעזיען וועגען בעבער פון „קרולעווסקא הוטא" קומט פאר צום דריטען מאל. ביז איצט האט די „שלעזיען"-רעפרעזענטאנץ געווינען 2 מעטשען. און דעריבער, אויב לאדז האט נישט געוואלט פערלירען די שאנסען צו ערצילען דעם בעכער, האבען זיי נעכטען געמוזט ארויסשטעלען א פעסטע מאנשאפט. די פראגע איז געווארען געלעזט דערמיט, וואס לאדז האט נעכטען ארויסגעשטעלט די ערשטע מאנשאפט פון „ל. ק. ס.", וועלכע איז איצט אין א זעהר גוטע פארם.

די מאנשאפטען זענען ארויסגעטרעטען מיט פאלגענדע שפילער:

„שלעזיען": ספאלעק, מאוש, קאמיעניעווסקי, פיביך, לובינא, פאזורעק 2, קאלושא, גייזלער, מאכניק, גערליק, לעדווא.

„ל. ק. ס." אין איהר געוועהנליכען צוזאמענשטעל נאר אנשטאט גאסלאווסקין האט געשפילט יאנטשיק.

דאס שפילען הויבט אן „שלעזיען". שוין פון דער ערשטער מינוט ווערט דאס שפיל געפיהרט אין א זעהר לעבהאפטע טעמפא. אין דער דריטער מינוט ערצילט האפמאן מיט'ן קאפ דאס ערשטע טויער.

„שלעזיען"ס אנגריף געהט פאראויס. דער טויערמאן ראטעוועט אין א זעהר שיינעם סטיל.

די לאדזער רעפרעזענטאנץ גיט זיך אפ א רעכנונג, וואס פאר א בעדייטונג דער דאזיגער מעטש האט, און שפילען מיט פיל אמביציע ערצילענדיג ווייטערדיגע 2 טויערן דורך פעיאן אזוי, אז דער רעזולטאט איז ביי דער העלפט 0:3.

נאך דער העלפט האט מען געמיינט, אז די לאדזער שפילער וועלען באלד מיד ווערען און „שלעזיען" וועט געלונגען, אזוי ווי עס קומט זיי, לויט זייער שפילען, דעם רעזולטאט צו בייטען, אבער א דאנק דער אמביציע פון די לאדזער און זייער געוואלדיגען „פעך" קאנען זיי גארנישט ערצילען. דאגעגען ערצילט אין דער העלפט „ל. ק. ס." 4 טויערן, דורך האפמאנען 2 און סאוויאק, פעיא צו איין טויער. די פראכטפולע אנגריפען פון גייזלערן פון „שלעזיען" ברענגען נישט קיין ערפאלג, ערשט אין די לעצטע מינוטען געלונגט די „שלעזיאנער" צו ערצילען אנ'עהרען גאל דורך גייזלער'ן פון אנ'עלפמעטער.

דער ענטגילטיגער רעזולטאט איז 1:7 פאר לאדז.

אין אלגעמיין האבען די געסט איבערגעלאזט א זעהר גוטען איינדרוק. אויף אזא גרויסע מפלה האבען זיי נישט פערדינט. ס'האבען זיך פון זיי אויסגעצייכענט: גייזלער, און דער טויערמאן. פון „לאדז" איז שווער אימיצען אויסצוצייכנען. נאר שוואכער ווי שטענדיג האבען געשפילט סאוויאק און שטאלענווערק.

ריכטער—ה' בירא. א—ן.

היינטיגער קאנצערט אין פילהארמאניע.

היינט אין אווענד טרעט אויף צום ערשטען מאל אין דעם סעזאן דער ליבלינג פון לאדזער פובליקום. דער בעקאנטער וויאלענטשעליסט עמנואל פייערמאן.

פייערמאן געהער צו די געציילטע מוזיק-מייסטער, וועלכע רופען ארויס שטארקען פורור מיט זייערע מוזיקאלישע אויפטריטען. דער היינטיגער קאנצערט זאגט דעריבער צו צו זיין אנ'אמת'ער עונג יום טוב פאר אלע מוזיק-ליבהאבער.

ווייסער זאל
„מאנטיפעל"
43 זאכאדניא 43.

„ארט"
ארטיסטישער רעווי און קאמער-טעאטער
אונטער דער לייטונג פון
מ. בראדערזאן און ר. ראזענטאל

היינט, מאנטאג, 9.15 אווענד
1 פראגראם 1
א. נ.:
„גלאט כשר"

מיניאטורען פון: י. ל. פרץ, א. גאלדפאדען, מ. קולבאק, ה. לייוויק, י. טונקעל, י. אבערזשאנעק, ר. ראזענטאל, מ. בראדערזאן און אנד.

די מוזיק ארראנזשירט פון העבריך יאבלאן.

דעקאראציעס און קאסטיומען וועגען אויס געפעצע רם י גט זוין דעם איינגענעם טעאטר ווערקשטאל

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 5 ביינער נאכמיטאג.

נויט-דאס איז דער ווארשטאט, וואו עס ווערט אויסגעארבייט דער פרויען-האנדעל.

(ענדע פון דער 3-טע זייט).

פון דער פעלקער-ליגע האבען בדעה איינצופיהרען צניעות אויף דער וועלט. איך בוינ פאר זיי דעם קאפ, אבער נישט אהן שמייכעל. איך וויס, וואס די דאזיגע הערען רופען אן צניעות, צניעות איז פאר זיי א פערברעכען, וועלכעס ווערט נישט בעמערקט.

זאלען די לענדער מיט א פרימיטיווען מענטאליטעט, ווי אמעריקא, פוצען די פאסאדען און דעם שמוץ בעהאלטען הינטער די מויערען, זאלען זיי אנפיהרען אונטאלעראנץ, מיינענדיג, אז זיי בעזייטיגען די טאלעראנץ: אלץ בעסער איז פאר זיי. מיר זענען שוין אריבער די דאזיגע פאזע. אפילו שווארצקינצלער ווייסען, אז דער געגענשטאנד פערשווינדט נישט, ווען אפילו עס ווערט אויף איהם אויפגעווארפען א פארהענגעל. אלע קענען מיר גוט די לענדער, וואו די צניעות ווערט קולטווירט.

דאס איז א שעהנע קאמעדיע!

ווען מען פערווארפט ראדיקאל דאס פלאנצען פון מאן, בעזייטיגט מען דען אפיום פון פערקעהר?

די צניעות'דיגע מענשען אויף אונזער וועלט בעגעהען זיך אזוי, ווי א פרוי וואלט געווען נישט עפיס אנדערש ווי א געוויקס. זיי שטרעבען צו דערשטיקען דאס אויפהאדעווען פון ווייבליכען געשלעכט. זיי פערטרייבען נישט די סבות, וועלכע מאכען די פרוי אומגליקליך, נאר די פרוי אליין, זיי גיסען אויס גאנצע עמערס וואסער, ארבייטען ענערגיש מיט דעם בעזים און לעגען זיך שלאפען, צומארגענס זעהען זיי מיט פער וואונדערונג, אז די פרויען שפאצירען ווייטער אויפ'ן ברוק.

מ'קאן איינצוימען אין ראהמען דאס טרעפען זיך פון א בליק מיט דער ערד, צו דעם דינען בליק-אפלייטער, קיין געזעץ אבער וועט נישט אויסמיידען דאס טרעפען זיך פון א מאן מיט א פרוי.

איך האב אין מיין בוך געגעבען א בילד פון דעם האנדעל מיט לעבעדיגע סחורה, איך האב געוויזען מאנספערשוינען, וועלכע לעבען דערפון און פרויען, וועלכע שטארבען נישט דערפון.

ביז צו דער היינטיגער צייט האט מען אין דעם געביט נאר בעמערקט אויסערגעוועהנליכע צופאלען — ראמאן-געשיכטען. א ראמאן פון א יונג אפגענארט מיידעל.

דאס זענען שעהנע געשיכטען, וואס פרעסען ארויס טרערען פון די אויגען פון מאמעס. אבער דאס זענען הוילע מעשיות. א מיידעל, וועלכע איז נישט מסכים, ווייסט, וואוהין זיך צו ווענדען.

זאלען מיר טיפער אריינדרינגען, דאס וועט נישט זיין קיין ראמאן, וואס וועט זיך אויפוויקלען פאר אונזערע אויגען, דאס וועט זיין א דראמע, א דראמע פון יונגע פאלקעס, פון יונגע פראנצויזינס, פון יונגע יודישקעס.

זיי בויגען אראפ די קעפ, זיי קענען דעם וועג, מיט וועלכען זיי געהען, זיי געהען מיט די מענער „פון פאך" אזוי ווי א קראנקער געהט נאך זיין כירורג, דער כירורג מאכט ווייטאג דעם קראנקען און הייסט איהם ליידען, אבער ער וועט איהם אפראטעווען. אפשר?

א דראמע פון ווייבליכער נויט, א הענדלער שאפט נישט, ער עקספלאאטירט נאר דאס, וואס ער געפינט אויפ'ן וועג, ווען ער וואלט נישט אנגעטראפען אויף סחורה, וואלט ער זי נישט געקענט פערקויפען. אבער ער קען די פאבריקען, וועלכע ארבייט ארויס די דאזיגע סחורה אויס, ער קען די גרויסע ווערקשטעלען: נויט.

ווען מ'רעדט וועגען האנדעל מיט לעבעדיגע סחורה, זאגט מען: „אוי די מאנספערשוינען, וועלכע פערפיהרען די פרויען". קיינער וועט נישט אויסרופען: „אוי די נויט, וועלכע שטויסט די פרויען, אז זיי זאלען זיך לאזען פערפיהרען דורך די דאזיגע מענער".

די נויט איז געגליכען צו מלוכות, נאר די קענען זי, וועלכע וואוינען אין איהר. אנדערע טראכטען גארנישט וועגען איהר, און אויב זיי רעדען אפילו וועגען איהר, רעדען זיי אזוי ווי וועגען א לאנד, וועלכעס זיי האבען קיינמאל פאר די אויגען נישט געזעהן — דאס הייסט זיי רעדען נארישקייטען.

פרויען, וועלכע האבען שטענדיג געהאט צו עסען און האבען געוואוסט וואו זיך צו לעגען שלאפען, דארפען זיך בעסער פערקלעבען די ליפען, איידער צו זאגען וואס זיי וואלטען געטון, אדער נישט געטון אריינפאלענדיג אין נויט, זיי זענען עהנליך צו די מענשען, וועלכע רעדען וועגען מלחמה און קיינמאל קיין „אקאפעס" פאר די אויגען נישט געזעהן.

80 פראצענט פון די יונגע פרויען, וועלכע געהען אין דער וועלט אריין, — כדי צו טרייסטען די מאנספערשוינען, זענען — געגאנגען אויף דעם וועג ווען אויס נויט.

מ'וועט מיר געוויס ענטפערען, אז איך האב א טעות, אז זיי טוען דאס פון פוילקייט, גוט.

אבער ווי אזוי קומט עס, הער איך א שטים פון א דאמע, אז איך קען נישט בעקומען קיין ארבייטערין, וואס איך האב נויטיג?

דאס איז דערפאר, אז אין דעם טאג ווען איהר האט בעדארפט אנ'ארבייטערין, האט איהר נישט געטראכט צו טעלעפאנירען וועגען דער דאזיגער פרעהליכער נייעס צו דער דאזיגער אונבעקאנטער, וועלכע האט אגב נישט קיין טעלעפאן...

דאס געשעהט אויך אזוי, אז איהר קענט ווארטען אויף דער ארבייטערין 8 טעג, און וועט דערפון נישט שטארבען, בעת די ארבייטערין קען נישט ווארטען קיין 8 טעג אהן עסען.

פוילקייט? זיכער.

זי שאפט די צווייטע קאטעגאריע: 20 פראצענט.

די מיסיאנערען פון דער פעלקער-ליגע, וועלכע זענען ארומגעלאפען איבער דער גאנצער וועלט מיט דער פראגע פון פרויען-האנדעל וועלען געהמען א ווארט אין נאמען פון דער מאראל, זיי וועלען רעדען ווי פון אנ'אמבאן וועגען דעם, וואס מ'דארף יא טון און וואס מ'דארף נישט טון, זיי וועלען רעדען וועגען גוטס און שלעכטס, זיי וועלען רעדען וועגען דעם וואס ווארפט זיך אין די אויגען, דער גרעסטער סקאנדאל, איז נישט דאס, וואס דאס שלעכטס עקזיסטירט, נאר וואס מ'זעהט עס, מ'וועט אונז זאגען: „היט'ס די שיפען, ארעסטירט די הענדלער"!

איז וואס? דאס איז שוין פריהער אויך געטון געווארען. מ'וועט אונז זאגען: שאפט אפ די עפענטליכע „הייזלעך".

און די גאס, געעהרטע הערען? אהן גאס זענען נישט פערהאן קיין גאסען-מיידלעך, דער קאמף דארף נישט געפיהרט ווערען געגען די עפענטליכע „הייזלעך", נישט געגען די הענדלער, נישט געגען די רויטע לאמטערענס, עס האנדעלט זיך נישט וועגען אויסלעשען די לאמטערנס, פערקעהרט, מ'דארף דא האבען ליכט, מ'דארף דעם גאנצען ענין קלאהר זעהען.

די מיידלעך, וועלכע טרעטען ארויף אויף דעם וועג אויס אינסטינקט, וועלען דאס שטענדיג טון, וואס איהר זאלט נישט אינטערנעהמען, און די איבריגע? אזוי לאנג ווי ס'וועט עקזיסטירען ארבייטסלאזיגקייט, אזוי לאנג ווי די יונגע מיידלעך וועלען זיין הונגעריג: אזוי לאנג ווי א פרוי וועט נישט פערדינען אזוי פיל, אז זי זאל זיך קענען פערדינען אויך קראנק צו זיין, אז זי זאל קענען זיך אפילו ערלויבען, אויף ווינטער זיך צו מאכען א ווארימען מלבוש: אזוי לאנג ביז זי וועט טיילמאל קענען געבען צו עסען איהר פאמיליע און איהר קינד, אזוי לאנג ביז מיר וועלען ערלויבען דעם הענדלער אונז צו פערטרעטען, אז ער זאל איהר דערלאנגען א טעלער זופ...

לייגט אונטער פייער אונטער די „הייזלעך", ווארפט קללות! דאס וועט נאר זיין א פייערווערק און א גרייסער זשעסט.

די פעראנטווארטליכקייט ליגט אויף אונז, זאלען מיר זי נישט אראפווארפען פון זיך.

אל תהי צדיק הרבה

ואל תתחכם יותר! — זיי נישט צופיל חכם.
אז די דאַרפסט שרייבען און ערלעדיגען סאַנדראַחע ואלען
וואָלטסט גלייך קומען צולויפען אין ביורא

17 פעטריקאַווער 17

2-טען הויף, פאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניא 52, וואו
ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס צו וויט'ן
אוסטאַוו, הלאַוועלעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף
אַלע שטעדט און פּווירען, אַפּעלאַציעס, אַפּאָזיציעס,
אָרוואַלאַניעס, רעקורסען, חענען פעסער און קאָ-
מיסאַריאַט-רוזשאַנדע, ביטעס וועגען דירה און אגרודשאַט,
ראָזיעסטשי, און אין אַלע פאָליציי-בציזיקען, שותפות-
אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס,
אַקטען דאַראַווניעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך
איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

עצות וועגען מיליטער-ענינים

ווערט ערטיילט דורך אַ מיליטערישען ספּעציאַליסט פון 7-4 אָוו.
רעכטס-קאָנסולענט י. מאַנעלאַ,
פּעטריקאָווער 17, זאַכאָדניא 52
שנעל ריעל און ביליג!

יוּר. י. אײַנפעלד
.42 ווסכאדניא 42

פאַדערט איבעראַל — נאָר די פּאַטענטירטע

פעלד-בעטען
Palma-Patent פּרואוען מיט דער פאַבריקס-מאַרקע

פאַר וועלכע מיר גאַראַנטירען אויף 3 יאָהר
שטעהט אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל:
ניקעל-בעטען, ניקעל-קינדער-בעטען, טיש-בע-
טען, אַמעריקאַנקעס קינדער-וועגעלעך, קינ-
דער-בענקעלעך אויף רעדלעך ווי אויך טעמער-טאַס.

מאַטראַצען
נעבעטע, שאַמכאַווע און האַנאַדישקע
קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט וועגעלעך חיים אדער ברוין 17 זו. פאַלאָוס-בעטלעך 14 זו.
רעיעלע בעהאַנדלונג. פאַבריקס-פּרייזען.
הורט. זעמטליכע ראַפּראַטורען. דעטייל.
לאָדז, פּולנאָצנא 24, טעלעפאָן 31=85.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך=דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16=33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערן קר.	3—2 11—10 7—6
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	2—1 11—10
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	2 — 1
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	2—12
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	5—4 12—10
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורט-הילף	6—5 1-11½
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייט. 5-4 זונ.	2—1
ד"ר ווייגבערג	אינ. הערץ לונגען-קר.	7—5½ 1-11
ד"ר סטופּעל	רענטגען	6—4 2—12
א. גראָדזענטשיק	צאָהן-אַרצט	7—3
נ. ראָזעס	צאָהן-אַרצט	2—9

צאָהן-מונדהיילונג, בעלייכטונגען, קאָראָנען, מאָסטען א. א. וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען=אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט
רענטגענשטראַהלען. פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונ-
גען קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע
מעגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שטאַמלער.
אימפּפונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכם.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיט אין דער שטאָט.

Dr ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78.
הויט און וועגערישע קראַנקהיי-
טען און ליכט-הייל אינסט.
עמט אָן פון 4—7 אין אָוונט.

Dr. med.
STUPEL
Szkolna 12
ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר
און וועגערישע קראַנקהייטען.
פענערישע, רענטגענ-
שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט,
עלעקטראָ-טעראַפּיע.
נעמט אָן פון 12—3 נאָכם. און
פון 6—9 אין אָוונט.

PERFUMERJA
J. Drukier, Łódź
ULICA ZAWADZKA 11

עמפּפעהלט א רייכען אויסוואַהל
פון די נייעסטע פּערפומען,
טואַלעט=זייפען, קרעמען, פּודער,
קעלנישע בלומען-וואַסערן ווי אויך אַלערליי
קאָסמעטיק צו מאַנקורענץ=פּרייזען
פאַר ענגראָסיסטען ראַבאַט
בעמ.: פּודער קאָטי און הוביגאַן אויף דער וואָג

שטיהל געבעטע

פערשידענע פאַסאָנער פון גאָבעלין, ווי אויך גוט לעדער און
מאַראָקאָ-צעראַטע שטעהט אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל
ווי אויך טאַפּעציר-געגענשטענדען
קאָזעטקעס די נייעסטע פאַסאָנער, מאַטראַצען אין 3 גאַטונגען
אויך בעקומט מען ביי מיר סאַלאָן=גאַרניטורלעך, אויף
זייד=פּאַטעליקעס, ווי אויך גאָנדאָלקעס, קאָווע-טישלעך, רונדע
טישלעך, פעלד-בעטען מיט ספּרענזשינעס, אויך שטיהל צום פאָל-
סטערן פאַר טאַפּעצירער פערשידענע פאַסאָנער פון
בעסטען אויסאַרבייטען האָלץ
בעקומט איהר — נאָר ביי — **ג. לעווקאָוויטש, פּולנאַצנאַ 5.**

אַ קוואַליפיצירטע
האַנד-נייהערין
צו לעכער=אויסנייען
צו הערען-שניידער-אַרבייט
ווערט געבעטען כט זאַפאַרט
קאָנסטאַנטינער 24
ביי נירענבערג. 828

ZAKŁAD RYSOWNICZY i malowania ręcznego
M. Szwarcowski
NARUTOWICZA 36, tel. 35-25.
stale na składzie wielki wybór wzorów do haftu ręcznego i maszynowego. — Ceny niżej konkurencyjne. 970

אַ גרויסער אויספערקויף פון
מאַלער=שאַבלאָנען
ביי א. פּישאָויק, לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 9
ביליג צו פערקויפען אַ קריטע=מאַשין. 992

Lekarz D-ta JULJUSZ
Olszaniecki
נעהמט אן פון 11 ביז 2 נאָכם.
און פון 7 ביז 8 אין אָוונד.
אויסשליסליך ציין-ציהען
Cegielniana 57 t. 61-40

הייל-פּעדאַגאָגישע קורסען
פאַר שטאַמלענדע, שוועה-
הערענדע קינדער, שפּראַך-
שטערונגען (שטאַמלען, מויל-
שטומהייט)

Dr. med.
BRAUN
פּאָלודניאָוואַ 23,
טעלעפאָן 40-26
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און
וועגערישע קראַנקהייטען און
מענער-שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט
(האָר-אויספאַל)
נעהמט אָן פון 9—11 פריה
און פון 5—8 אָוונד.

Dr. med.
WOLF EYCHNER
פרויען - קראַנקהייטען
און אַקושעריע
זגיערזשער 11 טעל. 34-72.
נעהמט אָן אין דער לעטשניצע
פּעטריקאָווער 294 פון 12—2
נאָכם. אין דערהיים פון 6-8 אָוו.

Dr. med.
A. Szmirgeld
נערווען-אַרצט
עלעקטריזאַציעס, ליכטהייל-
אַפּאַראַטען
Cegielniana 6, tel. 51-89
עמפּפאַנגט פון 5—7 אָוונד.

Dr. med.
I. Dynenson
קינדער-קראַנקהייטען
פּאָלודניאָוואַ 9
טעלעפאָן 23-70
צוריקגעקעהרט.
נעהמט-אָן פון האַלב 5 ביז 6
און אין דער לעטשניצע „סאַלוס"
גלובנאַ 41, פון 12½—1½.

Dr HELLER
ספּעציאַליסט פאַר הויט- און
וועגערישע קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגן אויף
2 נאַוואָראָט 2
נעמט אָן ביז 10 פריה, 1—2
און פון 4—8 אָוו. פאַר פרויען
בעזונדער פון 4—5 נאָכם. 889

Dr. med.
L. Pikielny
ספּעציאַל-אַרצט פאַר
לונגען, בלאָזען און האַרץ-
קראַנקהייטען
Nawrot 8
telefon 19-90.
עמפּפאַנגט פון 4—7 אין אָוונד

עזט אויפמערקזאַם!
נאָך אַ פולשטענדיגער רעאָרגאַניזאַציע פון מיין ווערקשטעל, עמפּפעהל
איך די ג' קונדשאַפט פון אייגענער אויסאַרבייטונג אין
א גרויסען אויסוואַהל
געבעטע שטיהל
געדעקט מיט לעדער, גאָבעלין, מאַראָקאָ, זייד, ווי אויך
גאָבעלין און זייד-קאָזעטקעס, מאַטראַצען פון פערשידע-
נע סאָרטען,
טישען און טישלעך (אָוואַלע), גאָנדאָלקעס, אַטאָמאַנען
אַלעס לויט פּאַריזער מאָדעלען פון עכט טרוקען האָלץ.
לאַנגטערמיניגע גאַראַנטיע. צוגענגליכע פּרייזען און בעסטע בעדינגונגען
בעפאָר איהר קויפט, בעט איך אונבעדינגט צוערשט מיך צו בעזוכען
און זיך איבערצייגען. מיט אַכטונג
י. א. וואָיטשעכאָווסקי, נאָוואָמיעסקאַ 10.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek, telefon 18-26.

Od wtorku, d. 8 do poniedz. d. 14 listop. wł.
Dla dorosłych począt. seansów o g. 6, 8 i 10
PIERWSZY RAZ w ŁODZI.

MONTE SANTO

Wstrząsający dramat w 10 aktach z prologiem, rozgrywający się wśród przepięknych cudów przyrody, wykonany przez oddział Kulturalno-Oświatowy wytwórni „UFY". Scenarjusz filmu, opracowany przez dr. ADOLFA FRANCKA, ilustruje prawdziwy, niezwykle tragiczny wypadek, który się zdarzył przed kilku laty i którego ofiarą padli dwaj młodzi, dzielni alpiniści.

NAD PROGRAM:
„Żyjące kwiaty i klejnoty morskie"
(naukowy).

Dla młodzieży początek seansów o g. 2 i 4.
JACK COOGAN
w obrazie p. t.: „COHN i COOGAN" **(Old Clothes)**

Ceny miejsc:
dla dorosłych: I-70, II-60, III 30 gr.
dla młodzieży: I 25, II 20, III-10 gr.

טאַשען קאַלענדאַרען
אויפ'ן יאָהר תרפ"ח=ט
::: זער עלעגאַנטע אויספיהרונג :::
מיט צוגענגליכע פּרייזען
איז צובעקומען אין דער דרוקעריי פון
י. גרינבערג, לאָדז
וואָסכאָדניאַ 45. — טעל. 31-90.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
בזשעזשינער 11, טעל. 37=63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר חאַלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער קראַנקהייטען	5-4 12-9½
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1—11
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכט-קר.	2—12
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גמיטיגע קר.	3—1
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	2—12½
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע-קראַנקה.	3—1
ד"ר בערגסאָן	פרויען און געבורט-הילף	4—3

פסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א.
וו. פּאָקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג איינ-
שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף
פערלאַנג — וויזיטען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום
ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמא
און בלוט.
אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען אַ
דענטיסטישער קאַבינעט
עס נעהמען אָן:

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן-אַרצט	10—2 נם.
ד"ר לאָשינסקי סטאַראָפּאָלסקאַ	צאָהן-אַרצט	7—6

קינסטליכע ציינער, קאָראָנען, מאָסטען א. ז. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

בעקאַנטמאַכונג.

צוליב דער בעקוועמליכקייט פאַר מיינע
געעהרטע קונדשאַפט האָב איך איבערגעטראָ-
גען מיין שאַמאָט-אויווען-פאַבריק אין
צענטרום דער שטאָדט פּיעטריקאָווער 37
וו איך בעזיץ אַ שעהנעם אויסוואַהל פון פער-
שידענע שאַ-מאָט-אייוועז און קיכען —
שעהן און נוט מיט בעקוועמע בע-
דינגונגען, רעעלע בעהאַנדלונג
פאַר דער גוטסקייט גאַראַנטירט.

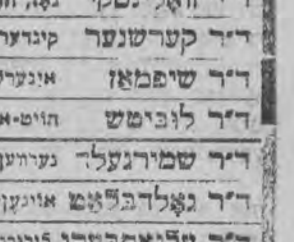

J. H. Grynholc, Piotrkowska 37
אין הויף, רעכטע אָפיצינע 118

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman